STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05264

SEFER TOLDOT REBE SHIMON HA-PAITAN

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ספר

תולדות

רבי שמעון הפייטן

אין דיזען ספר ווערד ערציילט זייער אווונדערליכע מעשה פון ר' שמעון הפייטנ'ס זוהן אלחנן וויא אזוי ער איז געוועזען פויפס אין רוים און דער נאך איז ער צוריק געווארען א יוד. און ער איז פערברענט געווארען אויף קידוש השם. און זיין פאטער האט געמאכט פיוטים אויף ראש השנה וואס עם הייבט זיך אהן מיט דעם ווארט „אלחנן" נאך זיין זוהנ'ס נאמען.

מיר האבען דאס איבערגעזעצט אויף זשארגאן כדי יעדער מענש זאל זעהן דאס גרויסקייט פון דעם הייליגען גאון און צדיק זיע"א.

בהוצאת בית מסחר הספרים של ר' אברהם כהנא נאלעווקא 39

ווארשא

שנת תרפ"ד לפ"ק

SZYMON HAPAJTON

Wydanie księgarni

A. KAHAN Warszawa Nalewki № 39

konto czekowe P. K. O. 5723.

1924.

תולדות ר׳ שמעון הפייטן

די גָעשִׁיכְטֶע פִין ר׳ שִׁמְעוֹן הַפַּייטָן דֶער רַב פִין מַגַנְצָא מִיט זַיין זוהן ר׳ אֶלְחָנָן.

שְׁטִיל אין רוהיג איז זיך געזעסען דער רב אין מגנצא וואָס איז בעווּסט מיט זיין נאָמען ר׳ שמעון הפייטן וואָס ער האָט מחבר געוועזען פיעל פיוטים וואָס מען זאָגט זיי בכל קהלות ישראל. ער האָט אָבגעלערענט זיין שיעור מיט די תלמודים און זענען זיך אַהיים געגאַנגען זיך אַביסעל אָברוהן פון דעם שיעור וואָס זיי האָבען זיך שטאַרק מפלפל געוועזען בעת זייער לערנען אַזוי ווי מיליטער ביי דער מלחמה שטעהט איינער קעגען דעם צווייטען און יעדער איינער שטרענגט זיך אָהן מיט אַלע כוחות מנצח זיין דעם צווייטען. אַזוי די תלמודים שטעלען זיך איינער קעגען צווייטען מנצח צו זיין זיין חבר און איז זיך מפלפל און ווייזט אויס ווי ער איז גירעכט נאָך דעם זאָגט זיך דער רבי זיין פשט און ער איז מכריע צווישען זיי און ער גיט די קרוין פון נצחון אויף איינעם פון זיי. הערענדיג דעם ריכטיגען פשט פון זייער רבין ווערד תיכף שלום צווישען זיי. זיי ווערען חבר איינער מיט דעם צווייטען זייער ליעבשאַפט ווערד אַלע מאָהל שטאַרקער. נאָך דעם געהען זיי זיך אַהיים פריילך זיך אַביסעל אָברוהען פון זייער הייליגער מלחמה. אָבער זייער רבי ר׳ שמעון ער רוהט ניט ער ענדיגט זיין שיעור נעמט ער זיך טראַכטען מחבר צו זיין אַ פיוט אויף דעם צווייטען טאָג ראש השנה פיעל מיט הייליגע געדאַנקען וואָס הייבט זיך אָהן „מלך אמון מאמריך” ער האָט שוין באַלד געענדיגט זיין אַרבייט און שוין אויף געשריבען דעם גאַנצען פיוט איז אַריין געקומען זיין יונגעל פיער יאָהר אַלט. ווי ער איז צו געגאַנגען צום טיש און אריין געקוקט אין פאַפיר אַריין. האָט ער געזאָגט מיט אַ שמייכעלדיג קול האָח! וואָס זעה איך יעצט מיין נאָמען אלחנן געפינט זיך דאָ אויף דעם פאַפיר דאָס איז ביי מיר אַ גרויסער כבוד וואָס די האָסט מיך היינט מכבד געוועזען צו דער מאַגען מיין נאָמען

נאָמען אין דעם טייערען פיוט. דער פאָטער האָט איהם גיענטפערט מיט אַ שמייכעל עס איז אמת מיין טייערער אלחנן מיט מיין גאַנצען ווילען וועל איך היינט אויף שרייבען דיין טהייערען נאָמען אין דעם נייעם פיוט די זאָלסט אָבער גידענקען אַז די וועסט הערען עמיצער וועט דער מאַנען דיין נאָמען זאָלסטו דיך דער מאַנען אין דעם חרוז וואָס הייבט זיך אָהן מיט די ווערטער אלחנן נחלתו בנועם להשפר. אַלעס ענטפער אויף זיינע רייד האָט דאָס קינד גענימען דאָס פאַפיר אין ער האָט עס אַ דורך געלייענט אין ער האָט געזאָגט צי זיין פאָטער יאָ יאָ מיין פאָטער די פינף ווערטער ווען זיין אויסגעקריצט אויף מיין האַרץ איך וועל אויך די ווערטער קיין מאָהל ניט פערגעסען. דער ענטפער האָט שטאַרק דער פרייט דעם פאָטער אין טרערען פין פרייד האָבען זיך בעוויזען אין זיינע אויגען, מיט גרויס ליעבשאַפט האָט ער איהם צי גערריקט צי זיין האַרץ אין האָט איהם גיט אָהנגעקיישט:

אַזוי ווי די זין אין איין לויטערין טאָג אין איהרע שטראַהלין וואָס ציהען זיך אויף אַלע עקין וועלט אויף יעדען פנים הערשט אַ פרייד אין יעדען בעשעפעניש איז לוסטיג אין פריילעך. פלוצלינג ווערען די הימלען פער־וואָלקענד עס הערען זיך שטאַרקע דינערין וואָס זיי מאַכין ציטערין יעדען איינציגען עס הערשט אויף יעדען איינציגען אַ נידעריגקייט אַ מורא. אַזוי איז פלוצלינג געקומען איין גידעכטער וואָלקען אין האָט פערפינצטערט די גליקליכע זין וואָס האָט געשיינט ביז יעצט ביי ר׳ שמעון הפייטן אין שטיב. די מנוחה אין לופט וואָס האָט גיהערשט ביז יעצט אין דעם הויז האָט פערלאָזט זייער אָרט אויס צי ליידיגען אַ אָרט פאַר דעם טרויער אין פינצטערניש וואָס האָבען בעפילט דאָס הויז. דער איינציגער זוהן אלחנן איז שלאַף געוואָרן זיין שלאַפקייט האָט זיך גיערגערט פין טאָג צי טאָג ביז ער איז געוועזען מסוכן. זיינע עלטערן זענען געזעסען לעבען איהם זיין מיטער האָט געוויינט אין פערגאָסען טייכען טרערען אויף איהר טייערען זוהן. זיין פאָטער האָט געבויגען זיין קאָפּ צי דער ערד אין איין טרויער האָט בעדעקט זיין פנים אויף זייער קריסטליכע דינסט מאַרגאַריטא וואָס איז געוועזען זיין אַם און זי האָט איהם ליעב געהאַט גלייך ווי איהר אויג זי האָט ניט אָב גיטרעטען פין זיין בעט איין רגע אין האָט איהם בעזאָרגט מיט די רעצעפטען וואָס דער דאָקטער האָט איהם פערשריבען:

ויהי היום בעת דאָס שלאַפקייט (קדחת) האָט זיך געשטאַרקט האָט דאָס פנים פון שלאַפען יונגעל געפלאַמט ווי פייער. די דאָקטוירים האָבין געזאָגט

אז

אז א ברענענדיגע היץ ברענד אין זיינע ביינער מען טאהר איהם גיט אבלאזען קיין רגע מען מוז זיצען לעבען איהם דאס אומגליקליכע קינד האט גערעדט אזעלכע ווערטער וועלכעס מען האט זיי ניט גיקענט פערשטעהן ווייל ער האט גירעדט פון דער היץ צייטענווייז האט ער גערופען זיינע עלטערין זיינע חברים (אלעס מיט ניט קיין ריינע געדאנקען) פליצלונג האט ער זיך אויף געזעצט אויף זיין בעט אין געזאגט מיט א קול „אל־חן נחלתו בנועם הושפר" דער רופא ר' נתן וואס איז דאמאלסט געווען אין שטיב האט זיך געווינדערט הערענדיג די רייד פון אזא יונג קינד אין האט געקוקט אויף דעם קינד'ס פאטער מיט א פערווינדערט פנים גלייך ווי ער בעט איהם אז ער זאל איהם זאגען וואס די ווערטער בעדייטען:

דער רב ר' שמעון האט פערשטאנען דעם דאקטערס פערווינדערט קוקען אז ער איז נייגעהעריג צו וויסען דאס בעדייטונג פון די ווערטער וואס דאס קונד האט געזאגט. האט ר' שמען געזאגט צום דאקטער, מיט עטליכע וואכען צוריק האב איך אויף געשריבען אויף א פאפיער אנייעם פיוט אויף ראש השנה. איז דאס שלאפע קינד אריין געקומען צו מיר און מיין חדר אריין און ער האט געזעהן ווי זיין נאמען איז אויף געשריבען אויף איין אנהייב חרוז האט ער זיך זייער געפרייט און ער האט זיך גחזרת דעם חרוז עטליכע מאהל כדי ער זאל איהם גידענקען. און פון דאמאלס אהן גידענקט ער אין די ווערטער און זאגט זיי שטענדיג. דער דאקטער האט געשאקעלט מיט דעם קאפ אלעס צייכען אז ער איז ניט מסכים צו דעם און ער האט געזאגט צום רב שוין עטליכע מאהל האב איך אייך געזאגט אז איהר זאלט ניט מאטערען דעם מוח פון דעם יונגען קינד מיט אזעלכע למודים. ווייל זיי מאטערען איהם אב זיין קערפער צו אזא יונג קינד טויג הייגט ניט קיין שום למודים נאר מען זאל איהם פריי לאזען און ער זאל זיך שפיעלען מיט זיינע חברים און ער זאל זיך פערברענגען זיין צייט מיט שפיעלעריי אינטער דעם הימעל ער זאל זיך אהן זעטען מיט גוטע לופט ביז ער וועט א ביסעל עלטער ווערען און זיין קערפער וועט שוין זיין געשטארקט דאמאלסט וועט איהר איהם מעגען לערנען וואס איהר וועט ווערען. דאס קינד איז יעצט זייער שלאף האט האט דער דאקטאר געזאגט ווען ער איז צו געגאנגען צו דעם קונדס בעטיל און ער האט איהם גוט בעטראכט אלזא דארף מען יעצט דאס קינד גוט היטען מען זאל איהם ניט לאזען אליין און שטיב אפילו איין רגע, נאר אמענש זאל לעבען איהם זיצען בייטאג און ביינאכט ער זאל איהם אלע מאהל

מאהל איבער בעטען און ער זאל איהם געבען די רעצעפטען וואס איך יועל דא פערשרייבען . די שאלפקייט וועט נאך דויערען ניין טעג די וועט אזוי שטעהן אויף איין שטאנד נאך דעם ביינטען טאג וועט זיך די שלאפקייט איבערוועגען אבער צו גוטען אבער חלילה צום שלעכטען.

עס איז נאכט געווארען דער רב ר' שמעון איז געגאנגען און שוהל אריין דאווינען מנחה ומעריב און די רבנית האט זיך צו גילעגט אביסעל כדי זי זאל קענען ביי נאכט אויף זיין און אכטונג געבען אויף דעם שלאפען קונד. און די דיענסט מארגאריטא איז אליין געבליבען זיצען לעבען דעם קונד און זי האט ניט אבגעטרעטען קיין איין רגע פון בעט . זי איז געווען אליין מיט דעם קונד און זי האט ניט אראב געלאזט איהרע אויגען פון דעם קונד . און זי האט אהנגעהויבען צו קלערען וואס עס קען זיין דער תכלית פון דעם קונד אלעס פרומע גלויבערן האט זי בעדו [illegible] דאס קונד און זי האט געזאגט . מיין הארץ טוהט מיר וועה אויף דיר אומגליקליך קונד . הערשט עטליכע יאהר וואס די ביסט ארויס פון דיין מוטערס בויך און האסט הערשט אהנגעהויבען צו זעהן דאס ליכטיגקייט פון דער וועלט . און די מוזט שוין פערלאזען די וועלט מיט איהר ליכטיקייט . די ביסט א קליין קונד און גאט האט דיך געבענשט מיט א שעהנקייט און נישט קוקענדיג אויף דעם וועט דיין פאדעם פון לעבען איבער געריסען ווערין און עטליכע טעג ארום און די וועסט און דיין יוגענד געהן און גיהנם אריין . ווי שרעקליך איז דיין לאגע . די טויערין פון גן עדן וועלען פאר דיר זיין פערשלאסען און די וועסט ניט זוכה זיין צו זעהן דאס ליכטיקייט פון גאט וויל די ביסט א יוד . מיט מיין גאנצען ווילען און מיט אלע מיינע קרעפטין וואלט איך דיך געוואלט מציל זיין פון דעם שרעקליכען פייער פון גיהנם. וויל איך האב דיך ליעב און איך האב מיט לייד מיט דיר נאר מיט וואס פאר א אופן קען איך דיך ראטעווען ? וואס פאר אוועג זאל איך זיך אויס קלויבען איך זאל דערגרייכען מיין ציעל ? און זי האט אהנגיהויבין צו וויינין האט ער זיך אוף געכאפט פון איהר געוויין מיט אשטארקען רעש און ער האט זיך געווארפען אויף זיין בעט אהן אויף הער זי האט געפריצווט איהם איין צושטילען און זי האט איהם געוואלט גלייך לייגען און זי האט איהם געוואלט געבען די רעצעפט. ער האט זי אבער פון זיך אבגעשטויסען און כמעט די האלבע נאכט איז ניט רוהיג אדורך געגאנגען. נאר ווען דער פאטער איז אריין געקומען צו איהם און ער האט זיך לעבען איהם אנידער גיזעצט האט דאס קינד אויף געהויבען זיין קאפ און ער האט זיך געשטארקט און

ער האט זיך געוואלט אויף זעצען אויף זיין בעט אין ער האט געשריגען „אלחנן בחלתו״ נאך דעם איז ער געבליבען רוהיג אין ער איז אזוי געלעגען א גאנצע נאכט רוהיג ער האט גאהר ניט גירעדט:

באנץ פריה איז דער דאקטער אריין גיקומען צו דעם קונד און ער האט דאס קונד בעטראכט און ער האט געזאגט צו די עלטערין אז דעם קונדס קרענק איז אביסעל לייכטער און עס איז דא גרויסע האפענונגען אז דאס קונד וועט געזינד ווערען נאר אויף זיכער קען ער הערשט וויסען ביז די ניין טעג ווען א דורך געהן דאמאלסט וועט ער שוין וויסען אויף זיכער צו זאגען ווי די שלאפקייט בייגט זיך:

און א זונטאג בעת אלע נוצרים זענען שוין אהיים געגאנגען פון זייער קירכע איז נאך געבליבען עטליכע נוצרים און קירכע שטעהנדיג פאר דעם גלח און האבין זיך מתודה געוועזען אויף זייערע זינד צווישען זיי איז אוך געוועזען דעם רבי׳ס דיענסט מארגאריטא, נאך דעם ווי זי האט זיך מתודה געוועזען האט זי דערציילט דעם גלח וועגען דעם קונד, און זי האט איהם געזאגט דאס איהר הארץ טוהט איהר וועה אויף דעם קונד בעת זי דערמאנט זיך אז ער וועט פערפאלען ווערען און דעם פינצטערין גיהנם און ער וועט ניט זעהן דאס ליכטיקייט פון גן עדן ווען זי קוקט איהם אהן זיין שעהנהייט זיין קליגהייט וואס זי ליעבט איהם גלייך ווי דאס אפעל פון אויג ווייינט און איהר דאס הארץ בעטראכטענדיג זיין ביטערען עונש וואס ער וועט ליידען אויף יענער וועלט, דער גלח האט איהר איינגערוימט עטליכע ווערטער און אויער אריין און זי איז אוועק געגאנגען צופרידען:

חצות לילה הגיע עס איז שוין געוועזען האלבע נאכט און דער רב ר׳ שמעון איז נאך גיזעסען און זיין חדר און גילערענט איין זיסער שלאף האט צו געמאכט זיינע אויגען און ער איז ענטשלאפען געווארען און א האסטיגען שלאף פלוצלינג האט זיך בעוויזען איף זיינע לופען א שמייכעל וועלכעס דער שמייכעל איז א בעוויז אז עס האט זיך איהם געחלמ׳ט א גוטער חלום, פליצלונג האט ער זיך אויף געכאפט פון זיין שלאף און ער האט זיך ארום געקוקט און אלע זייטען און ער האט פערמאכט דאס ספר וואס עס איז גילעגען אפען פאר איהם און ער איז אריין געגאנגען מיט פרייד און דעם חדר אריין ווי זיין קונד איז גילעגען און די מוטער איז גיזעסען לעבין איהם, און ער האט געזאגט צו זיין ווייב די זאלסט וויסען אז אונזער קונד וועט ניט שטארבען נאר ער וועט לעבען און ער וועט דערפרייען אונזערע הערצער. זיין ווייב האט איהם אהנעקוקט פערווינדערט זי האט ניט געוויסט

תולדות ר׳ שמעון הפייטן

קיין בעצייטונג פון די ווערטער. ער האָט איהם דערציילט. איך בין געזעסין אליין אין מיין חדר אין אַ שאָלף האָט בעדעקט מיינע אויגען אין איך האָב געזעהן אין חלום ווי אותיות פין אונזער היילינע תורה פליהען אין דער לופטען אין זענין אַ דורך געפלוגען דורך מיינע אויגען די אַלף האָט זיך מיר פאָר געשטעלט מיט דעם געשטאַלט פין אַ אָדון גדול אין אַ מושל אין ער האַלט אין זיין האַנד אַגאָלדינע ריט אין ער שאַפט מיט זיינע מענשין וואָס שטעהן ארום איהם . די בית האָט זיך מיר פאָר געשטעלט אַ שעהנע גרויסע שטיב דאָס זעלבע געשטאַלט פון דעם פויפס פאַלאַץ וואָס איך האָב געזעהן מיט עטליכע יאָהר צוריק אין רום. איך האָב זיך גוט איינגעקוקט אין דער שטיב האָב איך געזעהן ווי די טהירען פין דער שטיב זענען פאַר מיר אָפען האָב איך חשק בעקומען אריין צו געהן אין שטיב אַריין אין איך בין אַריין געגאַנגען אין דעם הויז אַריין אין איך בין געגאַנגען פין איין שטיב אין דער צווייטער ביז איך בין אַריין געקומען אין דער לעצטער שטיב אַריין די שטיב איז זייער שעהן שענער פין אַלע שטיבען אין עס איז געשטאַנען זייער אַשעהנע גאָלדינע שטיהל דאָס שעהנקייט פין דער שטיהל האָט פערלייכט די אויגען אין אויף דער שטיהל זיצט דער מושל פון פאַלאַץ מיט אגאָלדינע קרוין אויף זיין קאָפּ אין פיהל שרים בוקען זיך צו איהם זיי קושען די טריט פין זיינע פיס איך האָב זיך גוט איינגעקוקט אוף דעם מושל בין אין דער שראָקען געוואָרען אין איך בין געבליבען שטעהן ווי א צומישטער דער מושל איז אונזער זוהן אלחנן . איך האָב זיך ווייטער איינגעקוקט אין איהם האָב איך געזעהן אז אפויילישער צלם העגנט אויף זיין ברוסט . האָב איך זיך זייער דערשראָקען אין איך האָב געגעבען אגעשריי וואָס איז דיר געשעהן מיין זוהן אלחנן ? ווי ער האָט דערהערט מיך זאָגען דעם נאָמען אלחנן איז ער אראָב געגאנגען פין זיין שטוהל אין ער איז ארויף געפאַלען אויף מיין האלדז אין ער האָט מיך געהאַלדזט פין ליבשאַפט נאָך דעם איז געקומען דאָס געשטאלט פין אַלע אותיות אין געשטאלט פין מעליטער אין זיי האָבין מיך גיברענגט בעזאמען מיט אינזער זוהן אין אינזער שטאָדט אריין אין אַ שעהנע שטיב לעבען דער שוהל פליצלונג האָב איך דערזעהן דאָרט אין דער שטיב שטעהן אגאלדינע שטיהל זייער אַהויכער און אַשעהנע די שטיהל האָט צוויי אין זיבעציג טרעפּ אַזו ווי די שטיהל פין שלמה המלך אין אויף יעדען איינציגע טרעפּ שטעהט און איין זייט אַלייב און דער צווייטער זייט שטעהט אַ אָדלער די לייבין האָבען געברימט מיט אַהויך געשריי אין די אָדלערס האָבין געקלאַפּט מיט אַשטאַרקען רעש אינזער זוהן אלחנן האָט אראָב גנימען

גענומען זיין קרוין פון זיין קאָפּ'ף און ער האָט זי אַריין געוואָרפען און טייך אַריין. אַלעס בעווייז אַז ער וויל ניט די קרוין. נאָך דעם איז אינזער זוהן אַרויף געגאַנגען אויף די שטאַפּלען פון דער שטוהל און די לייבען האָבען גילעקט זיינע פיס און די אָדלערס האָבען זיך צו איהם געביקט און ער האָט זיך אַנידער געזעצט אויף דער שטיהל. און איך האָב גיזעהן ווי צענדליגער טויזינדער זענען אַראָב געקומען פון הימעל מיט אַ שעהן גיזאַנג. און איינער פון די מלאכים איז צו גיגאַנגען צו אינזער זוהן און ער האָט איהם אָהנגעטוהן אויף זיין קאָפּ'ף אַ קרוין וואָס זי האָט געלאָכטען אַזוי ווי די זוהן און מיטען כ'אָנ. און ער האָט אויסגערופען מיט אַ הויך קול אַזוי טוהט מען דעם וואָס דער מלך העולם וויל און זיי טייערונג דאָס הייסט ער וויל איהם געבין כבוד. פון דעם קול פון דעם מלאך האָב איך זיך אוף געהאַפּט און עס איז דאָך אַ חלום. דאָך גלייב איך אַז דער חלום איז ניט קיין ליגינדער חלום. אינזער זוהן וועט ניט שטאַרבען פון דער שלאַפקייט נאָר ער וועט לעבען לאַנג און ער וועט זיין בעוויסט אוף דער וועלט מיט זיין גרוסקייט. גאָט איז גירעכט און זיין משפט איז גרעכט האָט בילא דעם רב'ס ווייב גיענטפערט און זי האָט מיט אַ פרייליך הארץ געקוקט אויף איהר קינד וואָס איז געשלאָפען רוהיג אויף דעם בעט דאָס איז דאָך אַ סימן פון בעסערונג. און דער פריה איז דער דאָקטער אַריין געקומען און ער האָט בעטראַכט דאָס קינד. (דער דאָקטער איז גיוועזען אַ יוד) און ער האָט אויף געהויבען זיינע הענד צום הימעל און האָט געמאַכט אַ ברכה מיט אַ הויך געשריי „ברוך רופא חולים" געלויבט איז גאָט וואָס ער היילט שלאַפע. און ער האָט מבשר גיוועזען די בשורה צו די עלטערין אַז דאָס קינד וועט באַלד געזינד ווערען:

הנם דער רופא האָט מבטיח גיוועזען די עלטערין פון דעם קינד אַז דאָס קינד וועט באַלד געזינד ווערען אין יעצט זענען זיינע רייד ניט מקוים געוואָרען זיין געזינד ווערען האָט געדויערט אַ גאַנץ לאַנגע צייט פון עטליכע חדשים ביז ער האָט גיקענט אַראָב געהן פון בעט און ביז וואַנען ער איז אַראָב גיגאַנגען פון בעט האָט איהם די דיענסט מארגאַריטא איהם אָבגעהיטען זי האָט איהרע אויגען ניט אַראָב געלאָזט פון איהם זי האָט קיין רגע פון איהם ניט אָבגיטרעטען. צייט דער גלח האָט איהר איין גערוימט אַ סוד ווען זי האָט זיך פאַר איהם מתודה גיוועזען און זי האָט איהם דערציילט איהרע שמערצען וואָס זי האָט פון דעם קינד האָט זי נאָך מעהר געהיטען דאָס קינד ווי פריהער, זי האָט ניט געלאָזט קיין

מענטש

מענטש ער זאל בעדינען דאס קינד. זי האט אפילו די עלטערין אויף ניט געלאזט צו געהן צו דעם קינד נאר זי אליין האט איהם בעדינט בייטאג און ביי נאכט עס איז פאר איהר ניט שווער געוועזען קיין שום ארבייט אויב זי האט נאר גירעכענט אז עס וועט זיין א טובה פאר דעם קינד. דער רב מיט זיין ווייב האבען בעדויערט די דיענסט וואס זי ארבייט שווער ביי דעם קינד. זיי האבען גירעכינט אז זי ארבייט וויל זי איז טריי איהר בעל הבית. זיי האבען אבער א טעות געהאט זי האט גיארבייט ביי דעם קינד צוליעב א צווייטע זאך וויל בעת זי האט דערצעהלט דעם גלח אז זי האט שטארק ליעב דאס קינד. און איהר הארץ טוהט איהר וועה וויל דאס קינד וועט נאך זיין טוידט פערפאלען ווערען און גיהנם: האט איהר דער גלח איין גערוימט און אויער ארײן אז זי זאל אויף איהם שפריצען דאס הייליגע נוצרישע וואסער דאס וואסער וועט איהם מציל זיין פון דעם גיהנם. די דיענסט האט געפאלגט דעם גלח און זי האט אלעס געטוהן וואס ער האט איהר געהייסען:

יעצט אז דאס קינד האט אהנגעהויבען געזינדטער ווערען האט זי געגלייבט אז דאס הייליגע וואסער האט איהם געהיילט און דאס קינד וועט שוין זיכער בלייבען לעבען. לכן האט זי בעשטימט ביי זיך אז דאס קינד איז איהר און קיין מענש האט ניט רעכט צו בעפעהלען אויף דעם קינד נאר זי. זי האט זיך אזוי טיעף פערטראכט און דעם געדאנק און זי האט שוין גירעכענט און געטראכט ווי אזוי אב צו ראטעווען דאס קינד און עס ארויס געמען פון זיינער עלטערין און זי זאל עס אויף האדיווין אויף דער קטולישע אמונה:

און ערשטען טאג ראש השנה האט געגליקט מעשה שטן זי זאל קענען ארויס ברענגען איהר געדאנק ווירקליך. וויל דאמאלסט איז דאס גאנצע הויז געזינד פון רב געגאנגען און שוהל אריין דאווינען נאר דער קליינער שלאפער אלחנן איז גיבליבען אין דער היים מיט דער דיענסט מארגאריטא. דאמאלסט האט זי געקענט ווירקליך טוהן וואס זי האט גירעכענט זי האט גיעפענט די טהיר און הויף אריין און צוויי מענשען זענען אריין געקומען און שטיב אריין און זיי האבען געחאפט דאס קינד און זיי האבין איהם פערשטאפט זיין מויל און זיי זענען אנטלאפען מיט דעם קינד. נאך דעם האט דער דיענסט זייער באנק געטוהן אויף דער ווילדער מעשה וואס זי האט געטוהן צו איהר בעה״ב וואס זיי האבין איהר ביז יעצט גגעגעבין עסין און אלע איהר הצטרכות אויף דעם גאנצען גיטס וואס זיי האבען איהר געטוהן במשך די צייט וואס

זי איז ביי זיי געוועזען, יעצט זאָל זי זיי טוהן אַזאַ שלעכטס זי זאָל זייער קינד אוועק געבען צו פרעמדע מענשען. זי האָט שטאַרק חרטה געהאַט אויף דעם זי האָט זיך אנידער געוואָרפען אויף דער ערד און זי האָט זיך געריסען די האָר פון קאָפּ און זי האָט גישאָלטען די רגע וואָס זי איז און איהר געבאָהרען געוואָהרען און די רגע וואָס עס איז איהר אויף געקומען אויף דעם געדאַנק צו טוהן אַזאַ זאַך. תיכף איז איהר אָבער געקומען אויף דעם רעיון און עס האָט זיך איהר פאָר גישטעלט אַז אלחנן האָט געמאַכט אַגרויסען שריט און דעם גלח'שען לימוד אין ער איז שוין אייגער פון די הייליגע וואָס אַ המון רב ביקען זיך צו איהם טראַכטענדיג דעם רעיון איז איהר פנים פרייליך געוואָרען אָבער תיכף חרטה געהאַט אויף דער ווילדער מעשה וואָס זי האָט געטוהן און אַ טייך טרערען האָט זיך גיגאָסען פון איהר אויגען אָהן אַ אויפהער:

שטיל און רוהיג איז זיך דער רב ר' שמעון מיט זיין ווייב אַהיים געגאַנגען פון שוהל גאַנץ פרייליך זיי האָבען ניט געוויסט פון זייער אומגליק וואָס זיי האָט דאָ געטראָפען. אָבער אַריינקומענדיג און שטיב אַריין אַז זיי האָבין דערזעהן אַז זייער קינד איז ניט דאָ זיי האָבען זיך געלאָזט צו געהן צו דער דינסט זי פרעגען ווי דאָס קינד איז אָבער צו זייער גרויס אומגליק האָבין זיי גיטראָפען דער דינסט ליגען אויף דער ערד און וויינען איהרע האָר פון קאָפּ זענען אויסגעריסען איהר פנים צוריסען מיט גרויס איילינעש און מיט גרויס אומגעדילט האָט די מיטער גיפרעגט ווי איהר קינד איז ווי ער איז געגאַנגען זי זאָל איהם קענען זיכען? די דינסט האָט אָבער גאָר ניט גיענטפערט נאָר איהרע אויגען האָבין אַרויס געשיינט אין זי האָט געשריגען מיט אַ ווילד געלעכטער ווי אַ משוגעת. די מיטער האָט געמאַכט אַגוואַלד צו איהר געשריי זענען זיך צו זאַמען געקומען די שכנים מען האָט געזיכט דאָס קינד מען האָט געשריגען אלחנן אלחנן זיי האָבען גערעכענט אפשר שלאָפט ער און ווינקעל ווינקעל און ער וועט הערען זייער קול וועט ער זיך אָהנרופען זייער גאַנץ זוכען איז אָבער געוועזען אמזוסט אלחנן ענטפערט ניט דער דאָקטער רבי נתן וואָס ער איז גערופען געוואָרען ער זאָל בעטראַכטען די דיענסט האָט ער געזאָגט דאָס עס ווייזט זיך און איהר צייכענס פון שגעון ער האָט זי געהייסען לייגען אויף דעם בעט אין מען זאָל זי לאָזען רוה אפשר זי וועט ליגען רוהיג אַצייט וועט זי געזינד ווערען וועט מען קענען פון איהר געוואָהר ווערען וואָס מיט דעם קינד איז געשעהן:

די צוויי נוצרים וועלכע האָבען אַרויס געכאַפּט דאָס קינד פון זיינע עלטערינס שטיב האָבען זיי דאָס קינד גיבּרענגט און נוצרישען בית מקלט אַריין דאָרט ווי אַלע היילגע נוצרים וואָס זיי זענען מקדיש זייערע יאָהרען צום היילגקייט. דאָס קינד וואָס איז נאָך ניט גיוועזען און גאַנצען געזינד בעת ער האָט זיך אומגעקוקט אַז ער געפינט זיך און אַ פרעמדע שטיב ניט ביי זיינע עלטערין און שטיב. ער האָט זיך גיבעטען ביי דעם בעדינער פון דעם בית מקלט אַז ער זאָל איהם אָב פיהרען צו זיינע עלטערין דאָס ער בענגט זייער צו זיינע פאָטער און מוטער. ער קען אָהן זיי קיין איין טאָג ניט לעבען זיין בעטין און וויינען איז אָבער גיוועזין אומזיסט עס האָט איהם קיינער ניט גיהערט. דער גלח טומאס וואָס ער איז גיוועזען דער מנהל פון דעם הויז האָט זיך שטאַרק בעמיהעט דאָס קינד געזינד צו מאַכין און איהם מאַכען פערגעסען פון זיינע עלטערין. איז איהם תּיכף ניט געלונגין וייל פון בענגשאַפט איז ער דאָס צווייטע מאָהל קראַנק געוואָרען און ער איז גיוועזען גיפעהרליך קראַנק אַז ער איז גענצליך אַראָב פון געדאַנק. ווען ער איז דאָס צווייטע מאָהל געזינד געוואָרען מיט דער מוה וואָס די משגיחים האָבען אויף איהם אַכטונג גיגעבען עס איז פאַר זיי קיין שום זאַך ניט שוועהר גיוועזען צו טוהן פאַר דעם קינדס וועגען. דאַמאָלס ווען ער איז שוין געזינד געוואָרען האָט ער שוין פערגעסען וואָס מיט איהם איז גיוועזען ער האָט פערגעסין פון זיינע עלטערין ער האָט ניט געוויסט ווער זיינע עלטערין זעיין. ווי ער איז געקומען צום געדאַנק און ער האָט גיזעהן דעם גלח טומאס שטעהן לעבין איהם און ער רעדט מיט איהם גיטע רייד האָט ער איהם גירעכינט פאַר זיין פאָטער. און ער האָט איהם געפאָלגט וואָס ער האָט איהם געזאָגט און ער איז ניט אַראָב גיגאַנגען פון זיין בעפעהל קיין האָר. און ער האָט איהם גערופען פעליקס. און ער האָט איהם געשיקט קיין במברג און בית מקלט אַריין כדי זיינע עלטערין זאָלען ניט געוואָהר ווערין ווי ער איז. און די היילגע גייסליכע האָבען מיט איהם גילערינט די גיהעריגע זאַכען וואָס אַ היילגער דאַרף וויסען. זיי האָבען זיך פערוואונדערט אויף זיין פעהיגקייט און אויף זיין פעהיגען זכרון. און ווען ער איז אַלט געוואָהרען זיבען יאָהר האָט ער שון גיקענט די לאַטיינישע שפראַך ריידען און שרייבען גלייך ווי אַלע גילערינטע פון דעם מקלט אז די לערנערס פון דעם בית מקלט האָבען שוין ניט גיקענט מיט איהם לערנען. האָט מען איהם אַ וועק געשיקט קיין רוים ער זאָל זיך דאָרט לערנען די גרויס למודים וועלכע זיי גיהערען צו איהם לויט זיין פעהיגקייט. און יעדער איינער האָט זיך

פערווינדערט

פערווינדערט אויף זיין פעהיגקייט. ווער עס האט איהם גיזעהן האט זיך
געווינדערט אויף זיין שעהנקייט און וואהל טעטיגקייט. ער איז איבער גישטיגען
אלע זיינע חבירים. דער פויפס פון רוים איז געוואהר געווארען פון איהם
ער האט איהם געהייסען ברענגען צו זיך ער זאל איהם פריוען צו איז
ער טאקי אזוי פעהיג. ער האט זיכער גיזעהן אז מען האט איהם אפילו קיין
העלפט ניט געזאגט פון זיי פעהיגקייט וואס ער האט גיזעהן און איהם. ער
האט גיזעהן אז דאס קינד איז געבארען צו גרויסקייט און ער האט איהם
שטארק ליעב געהאט. ער האט געהייסען דעם גרויסען גלח העלדי בראנד
אז ער זאל אויף איהם אכטונג געבען און ער זאל מיט איהם לערנען לויט
זיין גערדאנק וועט פערנעמען. דער גלח וואס ער איז גיוועזען א גרויסער
חכם האט ערפיהלט זיין בעפעהל און ער האט מיט אלע קרעפטען זיך
בעמיהט אריין צו ברענגען קענטניעס און דעם יונגען קינד'ס הארץ אריין
און מען זאל איהם אויף הייבען אויף דעם הויכען שטאפעל פון קענטעניס.
אמת זיין מוה איז ניט גיוועזען אויף לעהר דאס פלייסיגקייט פון דעם קינד
האט איהם געבראכט צו גיטע לעהרע און ער איז איבער געשטיגען אלע
זיינע חבירים זיין נאמען איז גיוועזען בעוויסט אויף דער גאנצער שטאדט
רוים. און ער איז גיוועזען גירעכענט צווישען די גרעסטע פון רוים. ווען
דאס קינד פעליקס איז אלט געווארען אכצען יאהר איז דער פויפס פון רום
געשטארבען און זיין לעהרער העלדי בראנד איז געווארען פויפס און זיין
תלמוד פעליקס איז געווארען איינער פון די וואס זיצען לעבען פויפס:

און דער זעלבער צייט האט אויסגעבראכען א קריג צווישען דעם פויפס
און די אייראפעשע מלאכים וואס ביז יעצט זענען זיי געוועזען נכנע
אינטער דעם פויפס און וואס ער האט געזאגט איז הייליג זיי זענען ניט
ארויס געגאנגען פון זיין בעפעהל קיין טריט. האבען זיי יעצט געוואלט ארויס
ווארפען פון זיך דאס הערשאפט פון פויפס. ווייל דער פויפס האט
בעוואלט נאך שטארקען זיין הערשאפט אויף מלכים פון אייראפע מיט א שטרענגע
מאכט. אז עס זאל ניט ווערען געטוהן קיין זאך אהן זיין ערלויבעניש. און
כדי ער זאל ארויס ברענגען זיין בעפעהל. ווירקליך האט ער ארויס געשיקט
זיינע אגיטאטארען און אלע נוצרישע לענדער זיי זאלען אגוטירען דעם
המון צו זיין הארכזאם צו זיינע בעפעהלען און קיין שום זאך זאל ניט שטערין
זיינע בעפעהלען לכן האט ער באלד און דער ערשטער אסיפה וואס איז
גיוועזען און רוים תיכף און דעם ערשטען יאהר וואס ער איז געווארען פויפס
ארויס גיגעבען א בעפעהל אויף די אלע קטולישע גלחים אז זיי זאלען ניט

נעמען

נעמען קיין ווייבער זיי זאָלען זיין לעדיג צו זייער אַרבייט די פאַמיליע לעבען זאָל זיי ניט שטערין זייער אַרבייט. וויל ביז יעצט האָבען זיי גינומען ווייבער און האָבען קינדער און לעבען אַ פאַמיליע לעבען:

זעלבסט פערשטענדליך איז די גזירה ניט געווען אייגענומען די גזירה האָט אָהנגעמאַכט אַגיוואַלטיגען רעש אויף דער וועלט איבער הויפט צווישען די גלחים איז געווען אַגרויסער רעש די גלחים האָבען זיך אַקעגען געשטעלט אַקעגען די גזירה פיהל גלחים האָבען זיך פעראייניגט און האָבען ביי זיך אָב געפאַסט ניט צו פאָלגען דעם פויפס. דער פויפס האָט אָבער געוויסט ווי אַזוי אויס צו אַרבייטען אַ וועג און זיך געבען אַעצה ווי אַזוי די גלחים זאָלען איינשטימען אויף דעם בעפעהל. און ער האָט אַרויס געגעבען אַ אויפריף דאָס די וועלט איז נאָר אַפעדער הויז צו יענער וועלט וואָס יענע וועלט איז פערווילען פון יעדען לעבעדיגען מענש און דער מענש וואָס ער וויל זיך אויסלייזען פון גיהנם דאַרף ער זיך דערווייטערין פון אַלע תעניגי עולם הזה נאָר מיט תשובה ותפלה וצדקה זאָל ער פערברענגען זיינע יאָהרען דאַמאָלט וועט איהם גוט זיין אויף יענער וועלט. מיט דעם אויפריף האָט ער צו געצויגען צו זיך די הערצער פון די גלחים וואָס זיי זענען געשטאַנען איהם אַ קעגען און ער האָט איינגעוואָרצעלט דעם בעפעהל צווישען צעהן טויזינדטער גלחים ביז דעם היינטיגען טאָג טויזינדטער גלחים וואָס זיי האָבען געהאַט ווייבער און קינדער און זיי האָבען פערזוכט דעם פערגניגען פון אַ פאַמיליע לעבין זענען געוועזען געצווינגען זיך צושיידען מיט זייערע ווייבער און זיך אָב שיידען פון זייערע קינדער און צו לעבען אַ בעזונדער לעבען גלייך ווי אַרעסטירטער. אמת פיהל פון זיי האָבען עס ניט געטוהן מיט זייער ווילען נאָר זיי האָבען מורא געהאַט טאָמער וועט דער פויפס זיי אַראָב וואַרפען פון זייער שטיל וועלין זיי בלייבען אָהן פרנסה. דאָך איז נאָך געבליבען צענדליגער טויזינדטער גלחים פון פערשידיגע לענדער וואָס זיי האָבען ניט געוואָלט זיך אינטער בייגען אינטער דעם פויפס בעפעהל. איבער הויפט האָט זיך געפינען פיעהל גלחים און דייטשלאַנד וואָס האָבען ניט געוואָלט אָהנעמען דעם בעפעהל. דער פויפס האָט אָבער גוט געוויסט אַז פון זיין בעפעהל וועט ניט געמינערט ווערען קיין האָר. ער האָט גוט פערשטאַנען אַז ער וועט מנצח זיין זיינע געגענערס בזסליכוויז. האָט ער אַביסעל געוואַרט ביז דער רעש וועט אַביסעל שטילער ווערען. דער רעש איז אַביסעל שטילער געוואָרען האָט ער אַרויס געשיקט זיינע שליחים אויף דער וועלט צו צו בייגען זיינע געגענערס צו זיין בעפעהל:

פאר איינים פון די שליחים איז אויסגעוועהלט געווארען דער יונגער גייסטליכער פעליקס קיין דייטשלאנד אויף איהם האט דער פויפס זיך פערזיכערט אז ער וועט פעהיג זיין צו דעם און ער וועט איהם דינען טריי און ער וועט צו ציהן די הערצער פון די געגענערס צו דעם פויפס בעפעהל וויל ער האט גיקענט זייער שעהן ריידען און מיט זיינע רייד האט ער גיקענט די צו הערער בייגען און וואס פאר א זייט ער האט געוואלט. פעליקס האט ערפיהלט זיין שליחות מיט טריהייט און ער האט זיך אויסגעצייכינט מעהר פון אלע שליחים. ווי ער איז געקומען האט ער זיך בעמיהעט צו שטעלען דעם צייכען פון דעם פויפס געגענערס ער האט זיי ערקלערט און זיי אויסגעוויזען פאקטיש ווי וויט עס וועט דערהויבען ווערין די קטולישע אמונה אויב די מלכים וועלען זיין הארכזאם צו דער אמונה און זיי וועלען שטעהן אינטער איהר פאהן און זיי וועלען פאלגען איהרע בעפעהלין און ער האט אויך אויסגעוויזען פאקטיש ווי גרויס דער חוב פון די גלחים איז אז זיי זאלען זיין אבגעשייט פון תענוגי עולם הזה און זיי זאלען זיך נאר בעשעפטיגען מיט אמונה ודת. זיינע רייד האבין געווירקט אויף אלע צוהערער נאך מעהר ווי דער פויפס אליין האט גירעכינט. אלע שרים און גלחים פון דייטשלאנד וועלכעס זענען גיוועזען טריי דעם פויפס האבין געשריבין צום פויפס אז ער זאל גיט בעלאהנען דעם יונגען שליח פעליקס וויל ער האט געווירקט מעהר פון אלע שלוחים. דער פויפס האט טאקי געוויסט ווי אזוי צו בעצאהלען זיין בעגליבטען שליח וואס ער האט גיקעמפט פאר זייניט וועגין מיט זיין גאנץ הארץ אין ער האט איהם טאקי גיט בעלאהנט פאר זיין ארבייט:

אויף און דער מלחמה וואס האט אויסגעבראכען צווישען דעם פויפס מיט דעם קיסר היינריך דער פערדער דער קיסר פון דייטשלאנד וואס ער האט ניט געוואלט זיין אונטער טעניג אונטער דעם הערשאפט פון דעם פויפס, און דער פויפס האט אויף איהם אויסגערופען א חרם וויל ער האט געהייסען א פערשווערער פון דעם קטולישען דת. דאמאלס האט פעליקס זיך גענימען צי דער ארבייט און איז געפארען קיין דייטשלאנד און מיט זיינע רייד האט ער צו זיך צו געצויגען די אלע הערצער פון די שרים און ער האט זיי אהן גירעדט אז זיי זאלען אוועק טרעטען פון זייער קיסר היינריך און זיי זאלען זיך בעהעפטען און דעם הייליגען פויפס. זיינע רייד האבען ביי זיי געווירקט אז זיי האבען געלאזט שטעהן זייער קיסר אויף דעם שלאכטפעלד אליין, זיינע אלע פרייינד זענען פון איהם אוועק און די שווערד

פון

פון פויפס מיליטער האָט געזיעגט כמעט ער איז געוועזען און גיפענגיניש ער האָט זיך געמוזט אונטער געבין דעם פויפס און ער איז געפאָהרין קיין רום צים פויפס איהם בעטען אַז ער זאָל איהם אַראָב נעמען דעם חרם וואָס ער האָט אויף איהם אויס געררופען און ער האָט זיך אונטער גגעגעבין אונטער זיין הערשאַפט. אַזוי האָט דער פויפס מנצח געוועזען זיין שטאַרקען געגענער מיט דער הילף פון זיין פריינד און תלמיד פעליקס. פאַר דעם האָט דער פויפס פליקסען געמאַכט פער (אחשמן) ביסגאָב אין ברונשווייג ער איז דאַמאָלסט אַלט געוועזען פונף און צוואָנציג יאהר:

הנם דער קיסר הייגריך האָט צו געשוואָהרען דעם פויפס אַז ער וועט זיין נכנע אונטער איהם און כל זמן ער וועט לעבען וועט ער זיך ניט אַקייגען שטעלען אַקייגען איהם. דאָך האָט ער געזוכט עצות ווי אַזוי ער זאָל פון זיך אַראָב וואַרפען דעם עול פון דעם פויפס און ער זאָל זיין פריי פון איהם. און ער האָט בעקומען אַריכטיגע צייט. ער האָט איינגעזאַמעלט זיין מיליטער וואָס ער האָט געוויסט אַז זיי זענען איהם טריי און ער האָט זיך געשלאָגען מיט דעם קיסר רודולף דער קיסר פון שוועבען וואָס ער איז געוועזען דעם פויפס אַפריינד און איז מיט איהם געוועזען פערבינדען. דער קיסר הייגריך האָט געזיעגט און ער האָט איין גינימען דעם קיסר רודולף ווי דער פויפס האָט דער הערט די טרויעריגע בשורה איז ער שטאַרק טרויעריג געוואָרען דאָס זיין בעסטער פריינד וואָס האָט שטענדיג גיקעמפט פאַר איהם איז יעצט בעזיעגט געוואָרען. ער האָט שוין מורא געהאַט פאַר זיך זיינע פריינד האָבין איהם געטרייסט זיי האָבען איהם געזאָגט אַז זיי וועלען ניט רוהען ביז זיי וועלען דעם קיסר הייגריך אַראָב זעצין פון דער שטוהל און זיי האָבען זיך איינגעזאַמעלט אַגרויס פערזאַמלונג קיין רגנשבורג צו קלעהרען וואָס מען זאָל טוהן. צו דעם פאַר זאַמלונג איז פעליקס אויך גערופען געוואָרען:

פאַהרענדיג איז פעליקס געפאָהרען פון ברונשווייג קיין רגנשבורג האָט זיך פליצלונג פערהאַלטען זיין קאָטש ניט וויט פון רגנשבורג ווי ער האָט אַרויס געקוקט פון דער קאָטש האָט ער געזעהן אַיוד ליגט אויף דער ערד און דאָך דעם קען ער ניט פאָהרען וויטער. האָט ער גיפרעגט דעם יוד וואָס ער פערלאַנגט האָט איהם דער יוד גיענטפערט מיט אַגעוויין וועלכעס עס האָט גילעכערט דאָס האַרץ. האָט רחמנות אויף מיר היילינער פאָטער און זייט מציל מיין איינציגע טאָכטער פון די הענד פון ראָבערס איך הייס משולם און איך וואָהן אין רגונשבורג נאַר מיינע געשעפטען האָבין

מיר

מיך צו מיין אומגליק געפיהרט קיין במבורג גייענדיג אויף דעם וועג בעזאמען מיט מיין איינציגע טאָכטער רחל האָבען זיך אויף אונז געוואָרפען די קנעכט פון שר פון רוטשטיין און זיי האָבען פון מיר אוועק געריבט מיין טאָכטער. שוין אַכט חדשים וואָס איך קלאַפּ און די טהירען פון די גערינכטען מען זאָל מיר אָב געבען מיין גזילה וואָס מען האָט ביי מיר צו געגזלת. עס הערט מיך קיינער ניט מיט דעם זעלבין וואָס איך געה מיט דעם זעלבען קום איך צוריק. נאָר אויף דעם חסד פון מיין גרויסען האַר לעהן איך זיך אָהן ער זאָל מיר זיין אַ מאלך מושיע און ער זאָל מיר אָב געבען מיין טאָכטער. דעם ביסגאָפּ פעליקס האָט זייער בענימען דאָס רחמנות אויף דעם יוד און ער האָט איהם אויף גענימען אויף דער קאָטש כדי ער זאָל פון איהם דייטליך הערען וואָס דאָ איז געשעהן:

דער שר פון רוטשטיין איז גיוועזען פון קיסר היינריק׳ס פריינד און ער איז גיוועזען און כעס אויף דעם שר פון רגנשבורג וואָס ער איז גראָדע גיוועזען אַ אוהב יהודים. נאָר וויל דער שר פון רגנשבורג איז גיוועזין טרוד און וויכטיגע ענינים ווי אַזוי צו פערהיטען דעם כבוד פון פויפס ער זאָל ניט פערשוועכט ווערען דורך די שלעכטי מענטשען האָט ער ניט געהאַט קיין געדילדט זיך אָב צו געבען צו דעם יוד און ער זאָל איהם זיין ביי הילפיג. אָבער דער ביסגאָפּ פעליקס האָט דעם יוד צו געזאָגט אַז ער וועט ניט רוהען ביז ער וועט איהם טוהן וואָס ער וועט קענען ביז ער וועט איהם אָב געבען זיין צו גערויבטע טאָכטער:

אויף דעם פערזאַמלונג ארגנשבורג האָבען זיך איינגעזאַמעלט פיהל גלחים און שרים פון גאַנץ דייטשלאַנד און פעליקס איז גיוועזען דער פּאָרזיצענדער און דער מעהרסטער רעדנער און דאָס פערזאַמלונג האָט בעשטומט אַז מען זאָל זיך נוקם זיין און דעם קיסר היינריך וואָס ער פערשוועכט דאָס היילִיגקייט פון פויפס און מען זאָל איהם פערניכטען. און זיי האָבען צו זאַמען גענימען אַ גרויסע אַרמע און זיי האָבען מיט איהם געהאַלטען מלחמה און זיי האָבען איהם בייגעקומען און פעליקס האָט אָב גיגעבען דעם יוד פון רגנשבורג זיין טאָכטער רחל:

פון רגנשבורג איז פעליקס געפאָהרען קיין במברג. ווי גרויס איז געוואָרען די פרייד פון די גייסטליכע פון במברג אַז זיי האָבען דערזעהן דעם יונגען ביסגאָב פעליקס איז געקומען בעזיכען זייער גייסטליך הויז און ער זאָל זיך זעהן מיט זיין ערשטען רביין זיי האָבען אָבער אַ טעות געהאַט מיט זייער מיינוג. שוין אַ לאַנגע צייט האָט ער געוואָלט וויסען ווער זיינע עלטערין

עֶלטערִין זעֶנעֶן און פון וואַנעֶן עֶר קומט אַרויס. דעֶר געֶדאַנק האָט איִהם ניִט געֶלאָזט שלאָפעֶן, ע״כ אַזוֹי ווי עֶר איִז געֶקומעֶן און דעֶם גייִסטליִכעֶן הויז אַרייִן איִז עֶר באַלד גלייִך צו גיגאַנגעֶן צו זייִן עֶרשטעֶן רבי׳ן אפשר וועֶט עֶר קעֶניִן פון איִהם געֶוואָהר וועֶרעֶן, און עֶר האָט צו איִהם געֶזאָגט מייִן טייַעֶרעֶר רבי איך בעֶט אייִך איִהר זאָלט מיִר ניִט לייִקניִנעֶן נאָר איִהר זאָלט מיִר זאָגעֶן דעֶם אמת וועֶר האָט מיִך אַהעֶר געֶבראַכט צו אייִך ווען איִך ביִן נאָך געֶוועֶזען אַ קינד? דאָס געדענק איִך אַז ווען איִך ביִן אַלט געוועזען זיבין יאָהר האָט איהר מיִך געבראַכט קייִן רום אָבער ווער עס האָט מיִך אַ הער געֶבראַכט צו אייִך ווייִס איִך ניט און דאָס וואָלט איִך געוואָלט וויִסען:

אַדוֹנִי יקירי מייִן טייַערעֶר העֶר האָט דעֶר גייִסטליִכעֶר גיעֶנטפעֶרט דעֶר מעֶנטש וואָס ער האָט דיִך אַהעֶר גיבראַכט איז אַזאַ גייִסטליכע ווי איִך און עֶר וואָהנט און מגנצא זייַן נאָמעֶן איִז טומאס. אָבעֶר פון וואַנעֶן עֶר האָט דיִך געֶניִמעֶן דאָס קעֶן איך דיִר ניִט זאָגעֶן ווייִל איִך ווייִס עֶס אויִך ניִט, עֶר האָט מיִר דאָס ניִט געֶוואָלט זאָגעֶן, עֶר האָט נאָר מיִר געֶזאָגט אַז דייִן פאָטעֶר איז אַ גרויסעֶר חכם און אַ גיעֶרליִכטעֶר מאַן ביִי זייַן פאָלק, דעֶם נאָמעֶן מיִט דעֶר פאַמיליעֶ האָט עֶר פעֶרהוילעֶן פון מיִר. טרויעֶריגעֶ וואָלקעֶנעֶס און אַ איִממוטיִגעֶר געֶשטאַלט האָבעֶן בייַדעֶקט זייַן פנים עֶר האָט גיִזעֶהן אַז זייַן האָפיִנונג וואָס עֶר האָט געֶהאָפט אַז דאָ און במבורג וועֶט עֶר געֶוואָהר וועֶרעֶן וועֶר עֶר איִז. איז אַ פאַלשעֶר. דעֶר געֶדאַנק אַז עֶר וועֶט בלייִבעֶן אָהן עֶלטעֶריִן און אָהן פאַמיִליעֶ האָט איִהם טרויעֶריִג געֶמאַכט. עֶר האָט ביִי זיִך בעֶשלאָסעֶן אַז עֶר זאָל ניִט רוהעֶן ביִז ער וועט זיִך דערוויִסען פון וואַנען עֶר קומט אַרויס. ער האָט ביִי זיִך אָבגעפאַסט אַז עֶר זאָל פאָהרען קייִן מגנצא אפשר וועט ער ביִי דעם גייִסטליִכען טומאס געוואָהר ווערען פון וואַנען עֶר קומט אַרויס. ער האָט אָבער דערהאַלטען

אַ בריעף פון פויפס אַז ער זאָל תיכף קומען קייִן רום:

דֶעם פויפס הצלחה האָט זיִך איבער געריקט צו דעם קיסר הייִנריך זייִן געֶגענעֶר און ער האָט ווייִטער מלחמה געהאַלטען מיט איטליא מיט רוים דאָרט ווי דעֶר פויפס האָט גיוועֶלטיִגט האָט דעֶר קיסר הייִנריִך זיִך געֶשטאַרקט און איִז אַרייִן קייִן רוים און דעֶם פויפס שטאָדט ווי עֶר וואָהנט נאָר דעֶר פויפס איִז פריִהער אַנטלאָפען קייִן עֶנגעֶלסבורג עֶר זאָל זיִך דאָרט בעֶשיִצעֶן פון זייַן נאָך יעֶגער. דעֶר קיסר הייִנריִך האָט אָבעֶר ניִט געֶרוהט און עֶר האָט איִהם נאָך געֶיאָגט ביִז ענגעֶלסבורג און ער האָט בעלעֶגערט

די

די שטאדט און ער האט געוואלט נעמען דעם פויפס אין גיפענגיניש עס איז אבער דעם קיסר היינריך ניט געלונגען ווייל איידער ער איז נאך געקומען לעבען ענגעלסבורג איז געלונגען דעם שר רוברט דעם שר פון נעמנדיאה מציל צו זיין דעם פויפס פון שלעכטס וואס עס האט געווארט אויף איהם, און ער איז מיט איהם אנטלאפען קיין סלירנא, דאס איז דאך זעלבס פער־שטענדליך אז בעת דער קיסר האט איינגענימען די אלע לענדער וואס זיי האבען געקעהרט צום פויפס און ווי ער האט זיך גיקעהרט האט ער מצליח גיוועזען און ער האט צו קלאפט די ארמע פון פויפס און דער פויפס האט געמוזט זיין פערטריבען און א פרעמד לאנד און זיינע פערמעגענס זענען בערויבט געווארען, האבין איהם זיינע אינטערטענער איהם אב געלאזט און זיי זענין צו געשטאנען צום קיסר היינריך. נאר זיין תלמוד פעליקס מיט נאך עטליכע זיינע פריינד זענען גיוועזען מיט דעם פויפס און זיי האבען איהם ניט אבגעלאזט זיי האבען גענימען איין אנטהייל און זיינע שמערצין און זיין טרויער האט איהם געלייגט און בעט אריין און ער איז קראנק געווארען און ער איז פון דער קראנקהייט געשטארבען, פאר זיין טוידט האט ער געזאגט פון מיין יוגענט ביז יעצט האב איך ליעב געהאט מיין דת און מיין גאנצע ארבייט איז נאר גיוועזען איך זאל איינוואָרצלען די אומות אויף דער גאנצער וועלט און יעצט מיז איך שטארבען אויף פרעמדע ערד ביי דיזע ווערטער איז ער געשטארבען, נאך זיין טוידט איז פעליקס געווארען פויפס ווייל אזוי איז גיוועזען דער רצון פון פויפס פאר זיין טוידט און אויך די אלע גרעסטע שרים און גייסטליכע האבען בעשטעטיגט צו קריינען איהם אלעס פויפס ער זאל זיין א פאטער צו דער נוצרישע אמונה און אלחנן בן רבינו שמעון דער רב פון מגנצא דער בעל הפיוט איז געווארען פויפס און רוים מיט דעם נאמען וויקטור דער דריטער:

הנה דער יונגער פויפס וויקטור איז און אזא קורצע צייט ארויף אויף אזא הויכע מדרגה אז מלכים ווארטען אויף זיינע רייד און וואס ער זאגט היטען זיי אב. דאך האט ער ניט גיקענט רוהען ביז ער זאל ער געוואהר ווערען פון וואנען ער קומט ארויס, ער האט זיך פערטיעפט און זיין לערנען די ספרי פילוסופיא און ער פלעגט אפט צו לערנען תנ"ך אויף לשון הקודש ער האט זייער געהאט פערגעניגען פון דעם לימוד פון דער רייניע אידישע שפראך, כיהל מאהל איז איהם אויף געגאנגען אויף זיין רעיון פאר וואס דארף איך זיך מאטערען מיט אזעלכע זאכען וואס זיי זענען פערהוילען פון יעדען איינים אז איך וויים ניט דאס וואס יעדער אייגער ווייסט ווי אזוי זאל

איך

איך וועלען וויסען און קומען צו געטליכע זאכען און איך זאל אויף דעקען געטליכע סודות אז אזא קליינע זאך זאל איך ניט וויסען און איך זאל ניט קענען דער געהן פון וואנען איך קום ארויס. איך וועל שרייבען אבריף קיין מגנצא אז דער גייסטליכער טומאס זאל צו מיר קומען און איך זאל ביי איהם געוואהר ווערען פון וואנען איך קום ארויס:

און עטליכע טעג ארום ווען דער פויפס איז געזעסין פערטיעפט און די געדאנקען און גיקלעהרט ווי אזוי ער זאל דער געהן ווער ער איז. איז אריין געקומען זיין משרת צו איהם און ער האט איהם געמאלדען אז א אלטער גייסטליכער איז געקומען און ער וויל זיך מיט איהם זעהן. ווי אזוי הייסט ער און פון וואנען איז ער? האט גיפרעגט דער פויפס. זיין נאמען איז טומאס ער איז דער עלצטער גייסטליכער פון מגנצא האט גיענטפערט דער משרת. רוף איהם אריין האט דער פויפס געזאגט. נאר איך זאג דיר אהן אז די זאלסט קיינעם ניט אריין לאזען און שטיב אריין אין דער צייט וואס דער גייסטליכער וועט ביי מיר זיין.

מען קען זיך ניט פאר שטעלען די שמחה וואס האט גיהערשט ביי דעם אלטען גייסטליכען בעת ער האט דער זעהן דאס געשטאלט פון דעם פויפס שוין זעקס און צוואנציג יאהר צייט ער האט געהייסען ארויס גנב׳נען דאס קינד אלחנן פון פיר יאהר פון זיינע עלטערין אוועק רויבען פון יודישען דת וואס ער איז און איהם נעבאהרען געווארען כדי ער זאל ברענגען א ברכה צו דעם נוצרישען דת. און יעצט וואס זעהן זיינע אויגען ווער האט זיך אמאהל פאר געשטעלט אז אזא קינד וואס ער האט ניט געוויסט פון קיין לעבען זאל ארויף געהן ביז צום הימעל און ער זאל זיצען אויף דעם פויפס שטיהל מיט אקרוין אויף דעם קאפ און ער זאל דארפען פאר איהם שטעהן באימה וביראה אזוי ווי אקנעכט פאר זיין האר א ציטערניש האט איהם אהגגענימען בעת ער האט אנהגעריהרט די פיס פון דעם פויפס ער זאל זיי קישען. ער איז געשטאנען אזוי ווי אפערשלאפענער מענש וואס ער האט פערלארען זיינע געדאנקען. און ער איז געוועזען שטיל פון פיעל שטארם און פרייד. דער פויפס האט דערקענט און זיין פנים לויט ווי ער שטעהט פאר איהם מיט דרך ארץ און זיין פנים דערקענט מען אז פערשידינע געדאנקען מישען זיך און זיין קאפ. און דער פויפס האט גערעכענט אפשר וויסט ער דעם סוד פון זיין געבאהרענהייט וואס דער סוד איז פון איהם פערהוילען. וואס איז דיין פערלאנג? — האט דער פויפס גיפרעגט — הייליגער פאטער! — האט דער גייסטליכער גיענטפערט — הערשט ניט לאנג בין איך

גערופען

גערופען געווארען קיין במבורג מיין הארץ איז געווארען פיל מיט פרייד הערענדיג פון דעם גייסטליכען פון במבורג אז דאס קינד וואס איך האב איהם געגעבען שוין זעכס און צוואנציג יאהר איז אזוי גרויס געווארען וואס איך האב עס זיך קיין מאהל ניט פאר געשטעלט איך זאל איהם זעהן אויף אזא הויכע מדרגה. און ער האט מיר געזאגט אז ווען זיין היילינקייט איז געוועזען און במבורג האט ער געוואלט וויסען פון וואנען ער קומט ארויס און ווי אזוי ער איז געקומען קיין במבורג. ווי איך האב דאס דערהערט בין איך תיכף געקומען צו זיין היילינקייט און איך זאל זיך בוקען מיט עהרע פאר זיינע פיס. און מיין הארץ זאגט מיר אז זיין היילעגקייט. דער פויפס האט פערשטאנען וואס ער וויל אויס פיהרען און ער האט איהם ניט געלאזט אויס פיהרען זיינע רייד די וועסט בעלוינט ווערין אזוי ווי עס גיהערט צו זיין האט דער פויפס געזאגט:

דאמאלט האט דער גלח טומאס דערציילט דעם פויפס ווי אזוי עס האט זיך מיט איהם פאסיערט פון אהנהייב ביז דעם סוף ווען ער איז שלאף געווארען ביי זיינע עלטערין ביז מען האט איהם געבראכט קיין במבורג. דער פויפס האט אויס גיהערט דעם גלח'ס רייד יעדעןווארט וואס עס איז ארויס געגאנגען פון גלח'ס מויל האט ער עס איינגעשלינגען. נאך דעם האט דער פויפס גיפרעגט דעם גלח. זאג מיר דעם אמת האסט די ניט געהאט קיין חרטה אויף דעם וואס די האסט געהייסען ארויס גנב'ינען א קינד פון זיינע עלטערין די האסט זיי פערביטערט זייער לעבען אומשולדיג. איז דיר אמאהל אויף געקומען אויף דיין געדאנק די זאלסט האבען צער אויף דער מעשה רע וואס די האסט געטוהן צו די אומגליקליכע עלטערין? האט דער גלח גיענטפערט. זיין היילינקייט פרעגט מיך צו איך האב ניט קיין חרטה אויף דעם זיכער לאכט פון מיר דער הייליגער פאטער. הייליגער פאטער מיט דעם האב איך דאך מציל גיוועזען זיין היילינקייט פון פייער פון גיהנם איך האב איהם אויס געלייזט פון פלאמענדיגע גיהנם און די טויער פון גן עדן זענען ברייט אפען פאר זיין היילינקייט דורך מיין ארבייט אויף אזא זאך זאל איך חרטה האבען? ניין! איך רעכען אז א מענטש וואס ער טהיט אזא זאך איז ער דער גרעסטער גליקליכסטער פון דער וועלט איך האב אויף געהאדיוועט דעם הייליגסטען פון דער גאנצער וועלט אוף דעם קען איך זיך רוהמען פאר יעדען איינעם און איך וועל זיך גאר ניט שעהמען. איך האב און מיין לעבען זיך ניט פאר גישטעלט איך זאל קענען אזא הייליגע זאך טוהן. דער פויפס דאט איהם גיפעגט צו וויכט שוק

עמיצער

עמיצער פון דעם סוד ? איך פארזיכער זיין העליגקייט אז דאס ערשטער מאהל אז איך זאג די ווערטער און איך בין זיכער אז עס וועט זיין אויך דאס לעצטע מאהל האט דער גלח געזאגט מיט ציטערניש. שוועהר מיר ביי אלע היילגקייטען וואס ביי דיר היילג איז אז די זאלסט דעם סוד פאר קיינעם ניט אויסזאגען האט דער פויפס געזאגט צום גלח. איך שווער ביי גאט און ביי אלע זיינע היילגע האט דער גלח געזאגט אז איך וועל טוהן אלעס וואס זיין היילגקייט וועט מיך הייסען און כל זמן איך וועל לעבען וועל איך מיין ווארט האלטען. דער פויפס האט גיגעבען דעם גלח א קוויטעל און זיין קאסע אריין אויף א גרויסע סומע געלד און אויסער דעם האט ער איהם גרעסער געמאכט ער האט איהם געמאכט פאר עלצטער גלח און במבורג אז פון זיין פער דיענסט זאל ער זיך קענען שפייזען אויף זיין עלטער בכבוד :

פון דעם טאג אהן האט שוין דער פויפס געוויסט אז ער קומט ארויס פון יודען און ער האט ניט גיקענט רוהען ער האט זיך געוואלט זעהן מיט זיינע עלטערין און ער זאל מיט זיי ריידען פנים אל פנים דער חשק צו זיינע עלטערין האט זיך און איהם דערוועקט יעדען טאג שטארקער אז ער האט שוין ניט גיקענט איבער טראגען. ער האט אבער ניט געוויסט ווי אזוי ער זאל זיך מיט זיי זעהן. זאל ער פאהרין קיין מגנצא צו זיינע עלטערין טאמער וועט מען געוואהר ווערין ווער ער איז וויל מען וועט דאך קלעהרען ווי קומט דער פויפס קיין מגנצא. זאל ער רופען זיינע עלטערין צו זיך איז דאך אויך ניט וויל פיהעל מענטשין קלעהרען ווער ער איז. יעדער איינער איז זיך משער איינער זאגט אז ער איז א דייטש א געבארינער דער צווייטער זאגט אז ער איז פון איטליא האט ער דאך גיזעהן אז מען קלעהרט ארום וועגען איהם. יעצט אז ער וועט א העיר רופען זיינע עלטערין וועט מען שוין זיך משער זיין ווער ער איז. האט ער גיזעהן פאר נויטיג פאר זיך אז ער דארף זיין געהיטען כדי מען זאל ניט געוואהר ווערען ווער ער איז. ווי אזוי זאל ער צו זיך רופען א יוד צו זיך און חדר אריין וועלכעס קומט ניט דאס א יוד זאל אריין געהן דארט וועט דאך זיכער דער סוד אויף גידעקט ווערען און ער וועט זיכער אראב פון די הויכע שטעלע. אבער וואס קען ער טוהן פון טאג צו טאג שטארקט זיך ביי איהם דער חשק זיך צו זעהן מיט זיינע עלטערין און ער קען זיך שוין ניט איינהאלטען. ער האט גאנצע טעג געטראכט ווי אזוי ער זאל זיך זעהן מיט זיינע עלטערין אויף אזא אופן ער זאל זיך קענען זעהן מיט זיי און עס זאל קיינער ניט געוואהר ווערען

פון

פון דעם סוד. און ער האט אזוי לאנג געטראכט ביז ער האט בעקומען איין עצה:

ביי די יודען פון מגנצא איז געווארען ארעש אפיירען פון טרוי איז געלעגען אויף יעדען יודי׳ס פנים ווייל מען איז געקומען רופען די ראשי הקהלה צו דעם שר העיר און ער האט זיי פארגעלייענט דעם בעפעהל פון פויפס וואס ער האט היינט דער האלטען ניט צו לאזען יודען האלטען די צוויי מצות מען זאל זיי ניט לאזען היטען שבת און זיי זאלען ניט מל זיין זייערע קינדער נאר עס איז ער לויבט צו פאהרען צום פויפס און אויס ווייזען אז די מצות זענען דער עיקר קיום הדת זיי קענען אויס קלויבען עטליכע פון די גרעסטע פון זייער קהלה קיין רוים אין ביז די ראשי הקהלה וועלען ניט צוריק קומען פון רוים האט קיינער ניט דאס רעכט זיי צו שטערען פון צו האלטען די מצות. די ראשי הקהל האבען די זאך מודיע געוועזען זייער רב ר׳ שמעון, דער רב איז זייער דערשראקען געווארען הערענדיג די שלעכטע בשורה. ער האט זיך אבער תיכף געשטארקט און ער האט נאך מיט זיינע קליגע רייד געטרייסט די יודען. ער האט זיי געזאגט אז גאט ב״ה איז „אמפיר מחשבות ערומים״ פערשטעהרט די עצה פון די אלע וואס שטעהן אויף אינז אזוי ווי ער האט זיי ביז יעצט ניט פערלאזט אזוי וועט ער זיי ווייטער ניט פערלאזען, גאט וועט שטעהן מיט די ראשי הקהלה [illegible] ער וועט זיי ארייין געהן רייד און זייערע מאלער אריין בעת זיי וועלען שטעהן פאר דעם פויפס זיי זאלען ריידען ריכטיגע און בעוויליגטע רייד וואס דורך די רייד וועט מען אראב נעמען די שלעכטע גזירה און מען זאל זיי לאזען היטען די מצות גלייך ווי פריהער. און דער רב האט געזאגט מען דארף אבער ניט פערלאזען קיין איין טאג נאר מען דארף שוין פאהרען קיין רוים און זיי זענען טאקי און דעם זעלבען טאג געפאהרען קיין רוים די ראשי הקהל פון מגנצע און הרב ר׳ שמעון הראש:

דער פויפס איז נתפעל געווארען ווען דער [illegible] האט איהם מודיע געוועזען אז דער רב פון מגנצא מיט די ראשי הקהלה זענען געקומען און זיי וועלען צו [illegible] ארייין געהן. האט ער זיי געהייסען ארייין געהן און דער פויפס איז אויך ארייין געקומען און דעם חדר ארייין. אזוי [illegible] דער רב ר׳ שמעון האט איבער געטרעטען די שוועל און ער האט דערזעהן דאס שעהנקייט פון דעם הדר וואס זינט ער לעבט האט ער נאך קיין זא חדר ניט געזעהן דאס געלד און די בערליאנטען וואס זיי שיינען פון יעדען ווינקעלע און ווי ער האט דערזעהן דעם יונגען פויפס ווי ער זיצט זיך אויף א שטיהל

פון

פון בלויז גאָלד און אַגאָלדינע קרוין אויף זיין קאָפּ און זיין שעהנקייט איז ער דער שראָקען געוואָרען. פּילצלונג האָט ער זיך דער מאַנט און דעם חלום וואָס עס האָט זיך איהם געחלומט מיט זעקס און צוואַנציג יאָהר צוריק צייט זיין קינד אלחנן איז שלאָף געוועזען. אין עס איז איהם אויף געגאַנגען אויף זיין געדאַנק פון דעם אומגליק וואָס עס האָט איהם געטראָפען מיט זיין קינד מען האָט איהם אַרויס געגנבט און ער ווייסט ניט ביז היינט ווי ער איז אין נאָך פיעל פערשידענע געדאַנקען גיטע און שלעכטע וואָס עס איז איהם אוף געגאַנגען אויף זיינע געדאַנקען די געדאַנקען האָבין איהם צומישט זיין שכל ער איז דאַמאָלסט געוועזען אַזוי ווי אַ שיכור ער האָט פערגעסען אוף וואָס ער איז דאָ געקומען נאָר ער האָט זיך תיכף אויף גיוועקט אַזוי ווי פון אַ שלאָף בעת ער האָט זיך דער מאַנט און דעם מצב וואָס די יודען שטעהן און אוף איהם ליגט אַ חוב אויס צו ווייזען דעם פּויפּס אַז מען קען ניט מבטל זיין די צוויי מצות וואָס איז דער עיקר פון דעם יודישען דת, מיר געפינען מיט טויזינדער יאָהרען צוריק האָבין זיך די יודען מוסר נפש געוועזען פאַר די צוויי מצות, ווען אַנטיוכס דער קיסר פון יון האָט גוזר געוועזען אויף די יודען אז זיי זאָלען מבטל זיין די צווייא מצות און דיא יודען האָבען זיך מוסר נפש געוועזען און זייא האָבען ניט געלאָזט מבטל זיין די צוויי מצות. איז דאָך אַ בעוויי אַז דער עיקר דת יהודית איז אָבהענגיג און די צוויי מצות. די רייד האָבען געווירקט ביי דעם פּויפּס און ביי די גרויסע גלחים וואָס זענען געשטאַנען אַרום זיין שטיהל. אַזוי ווי דער רב האָט געענדיגט זיינע רייד האָט דער פּויפּס געהייסען זיין שרייבער אַז ער זאָל שרייבען אַ פּאַפּיער צו דעם שר פון מגנצא אַז די גזירה וואָס ער האָט גוזר געוועזען אויף די יודען איז בטל און ער האָט מודיע געוועזען די ראשי הקהל אַז זיי קענען שוין אַ היים פאָהרען מבשר זיין די בשורה און שטאָדט אין דעם רב האָט ער געהייסען פערבלייבען אויף אַ צייט אין רוים ווייל ער האָט איהם צו פרעגען שאלות בחכמת הקבלה:

ויהי היום ווען דער פּויפּס איז געוועזען אַליין מיט דעם רב עס איז קיינער ניט געוועזען און חדר האָט דער פּויפּס געמאַכט אַ שמועס מיט דעם רב און ער האָט איהם אויס גיפרעגט וואָס עס הערט זיך ביי איהם, ער האָט איהם גיפרעגט צו ער האָט נאָך אַ ווייב? גאָט זאָל דערלענגערין איהרע יאָהרען האָט איהם דער רב גיענטפערט — האָט איהר קינדער? — האָט דער פּויפּס גיפרעגט — גאָט האָט מיך גיבענטש מיט פיער זוהן און צוויי טעכטער — האָט

דער

דער רב גיענטפערט – ווי וואהנען זיי? – האט דער פויפס גיפרעגט – מיין עלצטער זוהן יהודה וואהנט און מגנצא מיט מיר צו זאמען און ער ערפילט דאס רבנות אויף מיין ארט אז איך פאהר אוועק. מיין צווייטער זוהן יוסף איז רב און ווינע און מיין דריטער זוהן מאיר וואהנט און פאריז ער איז א סוחר. און מיין יונגסטער זוהן נחמי' איז נאך יונג ער איז א בחור און איך לערען מיט איהם וויסענשאפט פון דער הייליגער תורה און וועגען מיינע צוויי טעכטער. זיי האבען שוין חתונה געהאט און מגנצא עס געהט זיי ב"ה גאנץ גוט. און אויסער זיי האט איהר שוין ניט מעהר? ניין – האט דער רב גיענטפערט – מיט א שווערען זיפץ איך וועל ניט לייקענען פון אייך דעם אמת. איך האב געהאט נאך א זוהן און ער איז מיר פערלארין געווארען ווען ער איז נאך גיוועזען יונג און איך האב איהם פון דאמאלס אהן ניט גיזעהן. און מיז מודה זיין אז אייער געשטאלט הייליגער פאטער האט מיך יעצט דערמאנט דאס געשטאלט פון מיין פערלארענעם זוהן און פון מיינע ווינדען פון הארץ האט אהנגעהויבען צו ריגנען פריש בלוט נאך דעם ווי זיי זענען שוין געוועזען אביסעל אויס געהיילט. מיין געשטאלט האט אייך דערמאנט און אייער זוהן אייערע ווערטער זענען ביי מיר אזוי ווי א רעטעניש איך קען זיי ניט פערשטעהן האט דער פויפס געזאגט. – זייט מיר מוחל הייליגער פאטער האט דער רב גיענטפערט – אפשר האב איך פוגם גיוועזען און אייער הויכען כבוד. בעט איך אייך איהר זאלט מיר אנשולדיגען איך זאג חלילה ניט קיין שקר און אויך קיין דברים בטלים. און איך מוז אייך נאך אמאהל זאגען אז ניט נאר אייער הייליג געשטאלט דער מאנט מיך פון מיין פערלוירינעם זוהן. נאר אפילו אייער קרוין וואס זי ליגט אויף אייער קאפף און דער גאלדענער קרייז (צלם) וואס הענגט אויף אייער ברוסט און די שרים וואס ביקען זיך צו אייערע פיס דאס אלעס שטעלט מיר פאר דאס געשטאלט פון מיין קינד וואס איז פערלארען געווארען שטעלט זיך מיר פאר גלייך ווי ער לעבט און שטעהט מיר פאר מיינע אויגען. אויב אייער הייליגקייט וועט מיר ערלויבען וועל איך בעשיידען דאס רעטעניש וועט איהר וויסען אז איך האב ניט געזאגט קיין איבריג ווארט. מיט זעקס און צוואנציג יאהר צוריק ווען מיין זוהן אלחנן איז שלאף גיוועזען און איך בין לעבען איהם גיזעסען א גאנצע טאג און געזארגט וועגען מיין גליבט קינד ביי נאכט ווען איך בין גיזעסען ביי מיר און חדר אליין איז אויף מיר געפאלען א שטארקער שלאף און מיר האט זיך געחלומט אז מיין זוהן זיצט אויף א גאלדינע שטוהל און א גאלדינע קרוין ליגט אויף זיין קאפף

און

און אַ גאָלדענער קרייז הענגט אויף זיין ברוסט און פיהעל שרים ביקען זיך
צו איהם אַלעס גלייך ווי איך זעה דאָ. וואָס איז געווען דער סוף פון דיין
זוהן ? — האָט דער פויפס גיפרעגט — מיין קינד איז געוואָרען געזיגד. ער איז
אָבער פערלאָרען געוואָרין. און ביז היינט ווייסט איהר ניט ווי ער איז ? — ניין !..
ביז יעצט ווייס איך פון איהם גאָר ניט מען רעכינט אַז די דיענסט וואָס
זי איז מיט איהם אַליין גיוועזען און שטיב האָט איהם אַריין געוואָרפען
צוליעב אַ אומבעוויסטע סיבה און טייך אַריין וואָס פליסט ניט וויט פון מיין הויז.
און צו מיין אומגליק אַז די דיענסט איז משוגע געוואָרען און מען קען פון
איהר ניט אַרויס בעקומען אַ וואָרט. ווי אַזוי איז דער נאָמען פון דעם קינד ?
אלחנן — האָט דער רב גיענטפערט — און ער האָט געגעבען אַגרויסען זיפץ
אלחנן ? האָט דער פויפס געשריגען מיט אַהויך געשריי. און פון זיין מויל
האָט זיך דערהערט די ווערטער „אל־חנן נחלו" פאָטער ! פאטער ! האָט דער
פויפס געשריגען איך בין דאָך דיין זוהן וואָס איך בין פון דיר
דאַמאָלסט פערלאָרען געוואָרען . איך בין דיין זוהן וואָס איהר האָט גירעכענט
אַז איך בין שוין לאַנג טוידט, פאָטער. פאָטער קום אַהער צו מיר און דריק
מיך צו מיט הענד מיט אַפאָטערליך ליעבשאַפט צו זיין זוהן צו דיין הארץ.
אלחנן דער פויפס איז געפאַלען אויף זיין פאָטערס האַלדז און דער פאָטער
וואָס איז געשטאַנען ביז יעצט שטיל אַזוי ווי אַ דערשראָקענער מענש פון
דער פליצלונגער בשורה וואָס ער האָט פון איהם גיהערט איז אויף געוואַכט
געוואָרען זעהענדיג ווי זיין זוהן איז געפאַלען אויף זיין האַלדז און ער האָט איהם
אויך ניט געשפאָרט קיין הייסע קושען און האָט איהם געהאַלדזט און ער
האָט געוויינט . און אלחנן האָט מעהר געוויינט מיט אַביטערליך געוויין :
צייט דער פאָטער מיט דעם זוהן האָבין זיך דערקענט איז ניט פערביי
געגאַנגען קיין איין טאָג זיי זאָלען זיך ניט זעהן און איינער האָט
דערציילט דעם צווייטען ווי אַזוי עס האָט זיך מיט איהם פאַסיערט ביז
היינט. און זיי פלעגען האַלטען וכיחות וועגען דער אמונה און דער פאָטער
פלעגט שטענדיג מנצח זיין דעם זוהן און דער פאָטער איז געבליבען גרעכט
ווייל דער רב איז געוועזען אַ חכם און ער איז געוואָהנט געוועזען שטענדיג
צו האַלטען וכיחות האָט ער געקעגט מנצח זיין זיין זוהן איבער דעם האָט
דער רב געפינען אַריכטיגע צייט צו רעדען אויף דעם הארץ פון זיין זוהן
אַז ער זאָל פערלאָזען דעם קטולישען דת און ער זאָל צוריק ווערען אַ איוד.
דער רב האָט זיך פערהאַלטען און רוים עטליכע וואָכין און ער האָט נאָך
ניט

תולדות ר׳ שמעון הפייטן

ניט גיקעגט וויסען ביי וואָס זיין זוהן האַלט צו ער וועט פאָלגען זיין פאָטער צו ניט :

ויהי היום און דער פאָטער האָט דערציילט זיין זוהן וועגען דעם חלום וואָס עס האָט זיך אים געחלומט אַז די ערשטע העלפט איז שוין מקיים געוואָרען עס האָט ניט געפעהלט קיין האָר, און ער האָט געזאָגט צו זיין זוהן יעצט איז אָבהענגיג און דיר די זאָלסט פותר זיין דיא צווייטע העלפט חלום. פערלאָז דעם כבוד וואָס די האָסט דאָ און קום מיט מיר צו דיין פאָלק און צו דיין אמונה. דאַמאָלסט וועט דער צווייטער העלפט חלום מקוים ווערען. מיין פאָטער — האָט דער פויפס געזאָגט מיט גרוס אויף רעגוונג. רעכען נאָר גיט די ווערטער וואָס די האָסט אַרויס געלאָזט פון דיין מויהל קענסטו פון מיר פערלאַנגען אַזאַ טייער קרבן. קען איך אָב לאָזען און איין רגע מיין גאַנץ רייכטום וואָס איך האָב עס איינגעזאַמעלט אין אַ צייט און עטליכע יאָהר און די פאָדערסט נאָך פון מיר איך זאָל זיך אַזוי ערנידעריגין און איך זאָל זיצען צווישען אַזאַ נידריג פאָלק ניין מיין פאָטער. אַזאַ טייער קרבן וואָס עס איז ניט דאָ אויף דער וועלט דאָס גלייכען קען איך ניט מקריב זיין אויף דעם מזבח פון דיין ליעבשאַפט און דאָס ליעבשאַפט פון דיין אמונה. אַזאַ זאַך איז שוועהר פאַר אַמענש ער זאָל עס טוהן. איך האָב שוין לאַנג בערעכענט די זאַך איידער איך האָב עס אַרויס גיברעננט פאַר מיין מויל. האָט דער רב גיענטפערט מיט אַערענעטע שטימע. אָבער דאָס ווייסטו דאָך אַז דאָס גאַנצע רייכטום איז הבל הבלים און דער כבוד פון דעם מענטש מיט זיין רייכקייט וועט ניט מיט געהן מיט דעם מענש און גריב אַריין. נאַקעט געהט דער מענש אַרויס פון זיין מיטערס בויך און נאַקעט וועט ער צוריק געהן און גריב אַריין די מלוכה שטיהל אין זייער קרוין העלפט ניט ווען עס קומט די צייט צו שטאַרבען. וואָס איז ביי דיר אַזוי שוועהר מיין קינד צו פערלאָזען דאָס גאַנצע רייכקייט מיט דיין גיטען ווילען איידער די וועסט זיין געצווינגען דאָס אַלעס צו פערלאָזען דיין שכר וועט זיין גרויס פון גאָט פאַר וואָס זאָלען מיר פערלייקינען דעם אמת קענסטו דיך בערוהמען אפילו היינט מיט דיין רייכקייט אַז די ביסט גליקליך צו ווייסטו יעצט פון מנוחה דער געדאַנק וועט דיר זייער דעקוטשען אַז די ווייסט אַז די ביסט פערבלאָנזעט און דיין וועג און אַ אייוויגע מלחמה וועט ביי דיר זיין און דיין האַרץ:

דער רב ר׳ שמעון האָט געשוויגען ער האָט געקוקט דעם פויפס און פנים אַריין צו זיינע רייד האָבען געווירקט. דער פויפס איז אויך אַרום

געגאַנגען

געגאנגען שטיל און חדר אהין און צוריק אויף זיין פנים האט גערוהט א טרויער און א צייכען פון טרויער האט מען אהנגעזעהן אויף זיין שטערען און פליצלונג איז זיין פנים פריילעך געווארען און די צייכענס פון טרויער זענען אוועק גיגאנגען פון זיין פנים. און ער האט זיך אנידער גישטעלט אקייגען זיין פאטער און ער האט צו איהם געזאגט מיין ליעבער פאטער. איך האב יעצט געפינען א וועג וועלכער עס וועט זיין גיט פאר אינז ביידע און ער וועט איינשטילען אינזערע הערצער. די ווייסט דאך די אלע צרות וואס טרעפט אינזער יודיש פאלק וואס מען יאגט זיי פון אלע זייטען. און די גלחים בלאזען אינטער פייערן פון קריג און שנאה צווישען דעם המון און זיי רייצען אהן דעם המון זיי זאלען אויס גיסען זייער צארין אויף די אומגליקליכע יודען. יעצט שטעל דיר פאר מיין פאטער ווי ווייט איך וועל קענען היילין די ווינדען פון מיין פאלק אויב איך וועל פערבלייבען ווייטער אויף מיין שטעלע. ערלויב מיר מיין פאטער איך זאל בלייבען אויף מיין שטעלע. און איך שווערה דיר אז מיט אלע מיינע קרעפטען און מיט מיין גאנץ מעגליכקייט וועל איך זעהן ארויס צו געבען גיטע בעפעהלען אויף די יודען און זיי זאלען האבען רוה און מיינע לענדער. איך וועל זיך שטארקען אויסצורייסען די שנאה פון די בייזע הערצער פון די גלחים וואס גיהערען אינטער מיין שיץ. און איך וועל זיך בעמיהען איינצופלאנצען און זייער הערצער געפיהלען פון רחמניות און דערבארימקייט און אליבשאפט איינער צום צווייטען גלייך ווי זיי וואלטען גיוועזען ברודער אז זיי זאלען זיך ניט רעכינען מיט דער אמונה און דת דאמאלסט וועלען די יודען זיין איינגעווארצעלט און זיי וועלען וואקסען און גלות און די שלעכטי מענשין וועלען זיי שוין ניט אזוי פייניגען. מיט אווארט איך וועל זיין דער שליח פון גאט איך זאל זעהן פאר די יודענס וועגען א פרייהייט זיי זאלען קענען זיך האלטען און גלות. אבער אז איך וועל דיך פאלגען און איך וועל ווערען צוריק א יוד גלייך מיט מיינע אומגליקליכע ברודער וועל איך דאך גאר ניט קענען גיטס טוהן מיינע ברודער. ניט אזוי מיין זוהן — האט דער רב גיענטפערט — דיינע ווערטער ווירקען אויף מיר גאר ניט זיי שטילען ניט איין מיין שטארם פון מיין הארץ. די ווייסט ניט אז אהן דיין הילף וועט אויך השי"ת ניט פערלאזען זיין געליעבט פאלק? אזוי ווי ער האט זיין פאלק אבגעהיטען ביז יעצט אזוי וועט ער זיי ווייטער היטען. די זאגסט אז די ווערסט צוריק געהן צו אינזער פאלק וועט אינזער פאלק מעהר ניט פערמאגען נאר נאך איין יוד? די זאלסט אבער וויסען אז דאס קליינע פערמעגין

וואס

וואָס אינזער פאָלק וועט ניט פערמאָגען וועט ניט פערגעבען ווערען מיט קיין שום כפרה קיין קיזערליכע פערמעגען איז ניט אומשטאַנד אויס צולייזין דעם זינד וואָס די וועסט טוהן. קעהר דיך צוריק מיין זוהן אלחנן צו אינזער פאָלק און ערלויב מיר איך זאָל שוין קענען ברענגען דיין מוטער די ליכטיגע בשורה? דער פויפס איז גיזעסען אויף זיין שטוהל פערקלעהרט. זיינע הענד אויף דעם פנים און גיקלעהרט. עס איז איהם שוועהר גיוועזען ביי זיך צו בעשליסען צו פערלאָזען אַזאַ גרויסקייט אַ מענטש וואָס מלכים האָבין פאַר איהם געציטערט וואָס ער איז געוואָהנט גיוועזען ביז יעצט צו הערשען אויף צעהן טויזינדטער מענשין פון זיינס אַ וואָרט זענען מענטשין גליקליך געוואָרען און מיט זיינס אַ וואָרט האָט ער אומגליקליך געמאַכט מענשין זאָל ער זיך יעצט אויס מישען צווישען אַזאַ נידריג פאָלק וואָס זיי זענען בערויבט פון יעדען איינים זיי האָבען ניט די דינים פון יעדען איינציגען מענטש ער זאָל דאַרפען געבען די באַק צו זיין שלעגער און צו הערין און צו ליידען די בזיונות פון יעדען איינציגען. ער האָט שוין כמעט בעשטימט ניט צו פאָלגען זיין פאָטער. איז אויף גיגאַנגען אויף זיין געדאַנק די ווערטער „אל־חנן נחלתו״ ער האָט זיך געשווינד אויף געהויבען אַזוי ווי אַ פייל פון זיין שטיהל און איז צו געגאַנגען צו זיין פאָטער. זיין פאָטער האָט איהם צו געדריקט צו זיין ברוסט האָט ער געשריגען יאָ, יאָ, מיין פאָטער איך בין גרייט צוריק צו געהן צו אייך און די קענסט אַהיים פאָהרען צו מיין מוטער און איהר אָהנזאָגען די בשורה אַז זי זאָל זיין זיכער אַז זי וועט און גיכען זעהן איהר פערלאָרינעם זוהן :

דער רב ר' שמעון איז אַהיים געפאָהרען. און די שרים וואָס זענען שטענדיג געזעסען לעבען דעם פויפס האָבין געזעהן אַז דער פויפס דער וויטערט זיך ביסליכווייז. זיי האָבין גירעכענט די סיבה פון דעם איז וויל ער לערענט בעהאַלטינע זאַכען געטליכע זאַכען. און באמת האָבין זיי אַ טעות געהאַט דער פויפס האָט זיך אָב געזיגדערט פון זיי און ער האָט פערבענגט זיינע טעג מיט פאַסטין און ער האָט תפלה געטוהן צו גאָט און זיין בעזונדערין חדר. פון דער פויפס פאַלאַץ איז געוועזען פערבאָרגינע טהירען דורך אַהייל און מען האָט דורך זיי גיקענט אַרויס געהן און שטאָדט אַריין. די שליסלען האָט קיינער ניט געהאַט נאָר דער פויפס אַליין וואָס ער פלעגט זיך אָהנטוהן פראָסטע מלבושים און ער פלעגט אַרויס געהן און שטאָדט אַריין הערען וואָס מען ריידט פון איהם. אַדורך די טהירען איז דער פויפס אלחנן אַרויס געגאַנגען איבער געטוהן. און אַפינסטערע רעגענדיגע נאַכט. און ער האָט פערשלאָסען

די טהיר און דעם שליסעל האָט ער אַריין געוואָרפען און טייך אַריין. און ער איז אַרויס געגאַנגען אונטער דער שטאָדט און ער האָט זיך געקויפט פערד אין וואָגען און ער האָט זיך געדינגען אַ שמייסער און ער איז מיט איהם געפאָהרען קיין דייטשלאַנד:

די דיענער פון פויפס האָבין געזעהן און דער פריה אַז דער פויפס עפינט ניט אויף די טהיר זיי האָבין געוואַרט אַצייט און זיי האָבין אַלעס געזעהן אַז ער עפענט ניט האָבין זיי פערשטאַנען אַז דאָרט מיז עפיס זיין. זיי האָבין געעפענט די טהיר. ווי זענען זיי אָבער געבליבען שטעהן דערשראָקען זיי האָבין געזעהן אַז זייער פויפס איז ניט דאָ דאָס חדר איז ליידיג. די טרויערדיגע בשורה האָט זיך באַלד פערשפרייט אויף דער שטאָדט יעדער איינציגער האָט געגעבען אַ צייט מיינאָג זעלבס פער שטענדיגליך האָט קיינער ניט געטראָפען דעם אמת ווער קען זיך גאָהר פאָרשטעלען אַ מענש פון אַזאַ רייכטום און אַזאַ כבוד זאָל אַוועק לאָזען דאָס אַלעס און ער זאָל זיך בּפּהעפּטען צו די נידריגע אומגליקליכע יודען? און אַ קורצע צייט האָט אלחנן געפייערט זיין חתונה מיט דעם מיידיל וואָס ער האָט זי מציל גיוועזען פון דעם אכזר דער שר פון רוטשטיין די טאָכטער פון ר' משולם פון רגנשבורג. און ער האָט מיט איהר געהאַט קינדער ס' אלחנן איז גיזעסען מיט גרויס התמדה און גילערענט צייט עטליכע יאָהר איז ער געוואָרען איינער פון די גרעסטע תלמידים און ער האָט מחבר געוועזען פיעל פיוטים וואָס אַ סאַך פון זיי זענען געדריקט געוואָרען און מחזור:

די פרייד פון די עלטערין אַז זיי האָבען דערזעהן זייער קינד וואָס זיי האָבען שוין ניט גירעכינט איהם צו זעהן איז אָבער ניט גיוועזען אויף לאַנג. שוואַרצע וואָלקענעס האָבען פינסטער געמאַכט זייער פרייד זיי האָבען פערפינסטערט דעם גאַנצען כלל ישראל די פעלקער פון מערב זייט די נוצרים האָבען זיך געשלאָגען מיט די פעלקער פון מזרח זייט די מחמדאַנער עס איז צווישען זיי פאָרגעקומען אַ שרעקליכע מלחמה. איידער זיי זענין גיגאַנגען צו די מחמדאַנער אויף דער מלחמה האָבין זיי בעשלאָסען אויס צו הרג'נען די יודען פון זייערע לענדער. די מלחמה איז גיוועזען אַ מלחמת הדת. האָבין זיי געזאָגט איידער מיר געהן צו די מחמדאַנער מיט זיי מלחמה האַלטען אַז זיי זאָלען אויף זיך מקבל זיין אינזער דת דאַרפען מיר זעהן אַז די יודען זאָלען אויך אָהנעמען אינזער דת און אויב ניט דאַרפען מיר זיי אויס הרג'נען די בשורה איז אָהנגעקומען קיין מגנצא זיי האָבען גיהערט אַז די יודען פון דער שטאָדט רואן האָבין די שונאים זיי אויס גע'הרגת עס איז קיין איינער

פון

פון זיי ניט געבליבען. און די יודען פון דער שטאדט טריר האבען ניט גיקענט ביישטעהן דעם נסיון און זיי האבען זיך אלע געטויפט. די יודען פון מגנצא האבען גיזעהן אז זיי האבען ניט קיין ברירה נאר אבער זיי זאלען זיך טופין אבער זיי זאלין זיך מוסר נפש זיין פון גאטס וועגען. דער רב ר' שמעון האט איינגעזאמאלט די יודען פון מגנצא לערך פון אכט הינדערט מענשין און שוהל אריין. און ער איז ארויף געגאנגען לעבען ארון הקודש און ער האט זיך גיוועגדעט צו די יודען און מיט א ציטערונג קול האט ער זיי פארגישטעלט די סכנה וואס אויף זיי ווארט און ער האט זיי גיבעטען אז זיי זאלען זיך ניט טויפען זיי זאלען זיך ניט אויסבייטען זייערע עלטערענס דת און זיי זאלען זיך בעסער מוסר נפש זיין. ווייל אויף אינז וועלען קוקען אלע יודען וואס וואהנען און דייטשלאנד און אויב מיר וועלען מקדש השם זיין וועלען אלע יודען אויך אזוי טוהן. אבער דאס קהל האט געשוויגען און זיי האבען גאר ניט גיענטפערט. האט אלחנן גיבעטען ביי זיין פאטער רשות צו זאגען פאר דעם קהל. ער איז ארויף גיגאנגען אויף דער בימה און ער האט זיי פארגישטעלט זיין פאסירונג פון אהנהייב ביז דעם סוף. די שווערע מלחמה וואס ער האט געהאט ביי זיך און הארץ בעת עס איז איהם אויף גיגאנגען אויף זיין רעיון זיך אב צו שיידען פון דעם גאנצען רייכקייט און כבוד און ער זאל לעבען א ארים און א געדריקט לעבען. גלייך מיט זיינע ארימע ברודער. דאך האב איך זיך בעצייגט אז איך זאל בעסער אויף זיך נעמען צו לעבען א ארים און געדריקט לעבען און איך זאל זיין א יוד. אלזא מיינע ברודער האט ער גיגעבען א געשריי מיט א הויך קול הערט מיך אויס. עס איז גלייכער מיר זאלען שטארבען ערליכע מענשין איידער מיר זאלען אייביג האבען קרענקינג ווייל אויב מיר וועלין זיך טויפען וועלען מיר אייביג האבען קרענקונג פאר וואס מיר האבען גיפעלטש און גאט און מיר האבען איבער גיביטען די אייביגע וועלט פאר דער דורכפאהריגע וועלט וועקט אייך אוף שטארקט אייך ליעבע ברודער אייערע הערצער וואס איהר טהיט שטענדיג דעם ווילען פון גאט זאלען מיר אלע בעזאמען שווערען צו גאט מיר זאלען זיין בעגלייבט צו איהם און צו אינזערע עלטערינס דת ביז צו דער לעצטער רגע. מיר שווערען. מיר שווערין! האבען זיי אלע מיט איין מאהל גיענטפערט:

נאך דעם איז דער רב ר' שמעון נאך אמאהל ארויף געגאנגען לעבען דעם ארון הקודש און ער האט געשריגען מיט אציטעריג קול האט איהר שוין גיהערט אינזער אבות הקדושים אברהם יצחק יעקב אז מיינע שאף די דאזיגע שעפעליך די פערשטויסינע זענען גרייט צו טוהן מיין בקשה און זיי

זאלען

זאָלין זיך מוסר נפש זיין פאַר זייער דת און תורה און דיך דערבאַרעמדיגער פאָטער וועל איך בעטען . אַז די זאָלסט מקבל זיין דאָס געבעט פון דיינע קנעכט וואָס זיי שטאַרקען זיך שטענדיג אָב צו היטען און מקיים זיין דיין תורה באהבה און נעהם אָהן מיין געבעט וואָס איך טוה דיך בעטען די זאָלסט צו נעמען מיין נפש צו דיר תיכף אַזוי ווי איך שטעה דאָ פאַר אַ קרבן. אַזוי ווי דער רב האָט געענדיגט זיינע רייד איז ער נפטר געוואָרען . דעם דריטען טאָג נאָך זייער רבי׳ס פטירה איז אָהנגעקומען קיין מגנצא דער שר עמוכא מיט אַ גרויסע מחנה:

אַזוי ווי זיי זענען געוואָהר געוואָרען אַז ר׳ אלחנן שטאַרקט די יודען אַז זיי זאָלען זיך ניט טויפען איידער זיי זענען צו געגאַנגען צו די יודען זיי זאָלען זיי הייסען טויפען האָבין זיי גענומען ר׳ אלחנן און זיי האָבין איהם צו געבינדען צו אַהילצערנים טאָרים זיי זאָלען איהם פער ברענען זיי האָבין אָהן געצינדען צו דעם טאַרים. נאָר ער איז געגאַנגען מיט שמחה גלייך ווי איינער געהט צום טאַנץ גלייך צו צום פייער און ער האָט געגעבען אַגעשריי מיט אַ הויך קול „שמע ישראל ד׳ אלקינו ד׳ אחד" און די יודען וואָס זיי זענען געשטאַנען פון דער ווייטענס האָבען געענטפערט „אחד" . און פון דעם פייער האָט זיך אָהן געצינדען די שוהל די שונאים האָבען זיך געפ... ניט זעהענדיג אַז די שוהל ברענט זייער שמחה איז אָבער ניט געוועזען אויף לאַנג עס איז מעהער ווי אַ האַלבע שטאָדט אָב געברענט געוואָרען און דער פלאַץ איז נאָך ליידיגע ביז היינט מען רופט איהם דער אָבגעברענטער פלאַץ, די יודען האָבען זיך אַליין גשחטין זיי האָבען ניט געוואָלט אַז די גוים זאָלען זיי שענדען:

דאָס גרויסקייט איז זיי אָבער ניט אויף אייוויג עס איז ניט פערביי גיגאַנגין קיין צוויי יאהר האָט דער קיסר היינריך דער פערדער אַרויס געטריבען דער שר ריאָרט פון זיין מדינה און אויך דער שר עמוכא איידער ער איז געקומען צו זיין ציעל אויף דער מלחמה פלאַץ איז ער מיט זיין גאַנצע אַרמעע אויס געשטאָרבען אויף דעם וועג. אויף דעם בית הקברות און מגנצא האָט מען אויף געשטעלט אַ ציון אויף ר׳ שמעון׳ס קבר און דעם יאָהר תקנ״ב איז דער ציון באַניייעט געוואָרען דורך דער חברה קדושה מען קען נאָך היינט דאָס כתב לעזען אָבער דאָס אש פון ר׳ אלחנן איז ניט געבראַכט געוואָרען צו קבר ישראל צוליעב דעם איז ניט דאָ פון ר׳ אלחנן קיין שום ציון א זכר צו זיין מסירת נפש אויף קידוש השם אָבער ווער עס גידענקט איהם דאַרף איהם בענשען און זיין גייסט און זיין הייליגער געדאַנק איז געבליבען פאַר אזכר ביי אַלע יודען:

ויכוח עם האשמדי

אַ וִיכּוּחַ פוּן זִיבִּיצִיג חֲכָמִים מִיט דִי בְּהֵמוֹת וְחַיוֹת פאַר דֶעם מֶלֶךְ אַשְׁמְדַאי.

אַבְּאָהָל איז גיוועזען און אַ מדינה אַ גרויסער קיסר האָט ער צו זאַמען גענומען זיבעציג חכמים פון אַלע זיבעציג אומות פון יעדען אומה אַ מענש און ער האָט זיי אָבגיגעבען אַ גרויסען פּאַלאַץ יעדען איינציגען אַ בעזינדער חדר זיי זאָלען דאָרט זיצען און ער האָט זיי גיגעבען אַלעס וואָס זיי בעדאַרפען און ער האָט זיי געהייסען אַז זיי זאָלען זיך בעזאַמען לערנען יעדען איינציגער זאָל זיך אויס לערנין זיבעציג לשונות יעדער איינציגער זאָל אויס לערנין דעם צווייטען זיין שפּראַך אַז יעדען איינציגער זאָל זיין בקי און אַלע לשונות און חכמות. זיי האָבען אַזוי געטוהן זיי האָבין זיך בעזאַמען גילערענט און זיי האָבען זיך אויסגילערענט אַלע זיביציג לשונות און אַלע וועלטליכע חכמות:

ווי זיי דאָבען זיך אויסגילערענט אַלע שפּראַכען און חכמות האָבען זיי געזאָגט. דער קיסר האָט דאָך איבּז אייגעזאַמאָלט מיר זאָלען זיך לערנין כדי מיר זאָלען עפּיס מחדש זיין אויף דער וועלט און האָבען גיקלעהרט וואָס זיי זאָלען אָהנהייבען צו טוהן. האָט זיך דער יודישער חכם אָהנגערופען. מיר גיפעלט אַז מיר זאָלען בעטען דעם קיסר אַז ער זאָל איבּק געבין רשות צו פאָהרען אויף דעם ים און מיר זאָלען זוכען די ערטער ווי קיין מענש איז נאָך ניט דאָרט גיוועזען. זיכער וועלין מיר דאָרט געפינען נייעס וואָס מען ווייסט נאָך ניט פון דעם און מיר וועלין קענין פיעל חכמות זיך דאָרט לערנען און עס וועט דעם קיסר אויף ברענגען גרויסע ניצען. זיין עצה איז זייער גיפעלין און אַלע חכמים האָבען איהם גיזאָגט אַז זיין עצה איז זייער גוט און מען דאַרף טאַק! אַזוי טוהן:

דעם

דעם צווייטען טאג זענען די חכמים ארייִן געגאנגען צום קיסר און האבען איהם דערצעהלט זייער עצה. די זאך איז דעם קיסר זייער געפעלען דער קיסר האט געהייסען זיי צו גרייטען א שיף און עסען און כל הצטרכות אויף דער רייזע און משרתים פאר יעדען איינעם וועגען. און זיי האבען זיך געבייקט צו דעם קיסר און זיי זענען אויף געזעסען אויף דער שיף און זיי זענען אוועק געפאהרען. זיי האבען געזאגט דעם שיפ׳ס קאפיטאן אז ער זאל לאזען די שיף געהן ווי דער ווינט וועט זי פיהרען. זיי זענען אזוי געפאהרען צעהן טעג אויף דעם ים און דער וועג איז זיי נאך בעקאנט געוועזען. נאך די צעהן טאג זענען זיי ארויס געקומען אויף איין אומבעקאנטען וועג וואס קיין מענשען פאהרען דארט ניט. דער שיפ׳ס קאפיטאן האט זיי געזאגט רבותי דער וועג איז מיר זייער פרעמד. פון מיין יוגענד אהן פאהר איך אויף ימים און אזעלכע וויטע ערטער האב איך נאך ניט געזעהן. האבען זיי איהם געענטפערט אדאנק צו גאט עס פעהלט אונז גאר נישט און מיר האבען פאר קיינעם ניט וואס מורא צו האבען מיר האבען מיט זיך מיליטער מיט געוועהר אדרבה מיר וועלען נאר פאהרען אויף אזעלכע ערטער מיר זאלען געפינען נייעס. זיי זענען אזוי געפאהרען דריי טעג און זיי האבען מעהר נישט געזעהן נאר הימעל און וואסער:

דעם דריטען טאג פאר נאכט זענען זיי צו געקומען צו א הויכען בארג און אויף דעם בארג איז געוואקסען גראז מיט כל מיני גוטע ביימער און קוואלען וואסער איז געוועזען אויף דעם בארג און כל מיני בהמות וחיות ועופות זענען דא אויף דעם בארג און זיי פאשען זיך אויף דער גוטער פאשע אלע בעזאמען זיי זענען חבר אייגער מיט דעם צווייטען. און אויף דעם שפיץ בארג איז זייער אשעהנער פלאץ פיעל בעוואקסען מיט פערשידענע פירות ביימער און פערשידענע בלומען זיי האבען זיך זייער דערפרייד און האבען געזאגט אז מען דארף זיך דא אבשטעלען און ארויס געהן אויף דער יבשה און זיך דארט אביסעל אבריהען אצייט. זיי האבען געשיקט עטליכע מענשען מיט א קליין שיפעל צו צום בארג זיי זאלען זעהן וועהר עס געפינט זיך דארטען צו מען קען דארט צו געהן און צו מען דארף זיך צו גרייטען געוועהר אפשר געפינען זיך דארט ווילדע מענשען די שלוחים זענען אויף געגאנגען אויף דעם בארג און זיי האבען געזעהן אז אויף דעם בארג איז דאה כל טוב אלע בעסטע פירות און גוטע קוואלען וואסער זיי זענען ארויף געגאנגען אויף דעם שפיץ בארג האבען זיי געזעהן זייער אשענעם פלאץ. האבען זיי געזאגט אז מסתמא

וואהנען

וואָהנען דאָ מענשען און זיי האָבען זיך געלאָזט צו געהן צום פּאַלאַץ און זיי זאָלען נעמען ביי די מענשען רשות אַז מען זאָל מעגען דאָ זיין אַ פּאָהר טעג. זיי זענען צו געגאַנגען צום פּאַלאַץ האָבען זיי געטראָפען די טיהר אָפען זיי זענען אַריין געגאַנגען אין פּאַלאַץ אריין האָבען זיי דאָרט געזעהן זייער פיעל שעהנע חדרים און די חדרים זענען געוועזען פון כל טוב פערשידענע טישען מיט שטילען מיט בעטלעך מיט פערשידענע שטיב זאַכען און די פענסטער זענען אָפען אין די גערטנער אַריין זיי האָבען זיך אַזוי אַרום גידרעהט און אלע חדרים און זיי האָבען נישט געפינען קיין מענש. זיי האָבען זיך זייער פאַרווינדערט.

און זיי זענען צוריק געגאַנגען צו דער שיף און זיי האָבען דערציילט די חכמים וואָס זיי האָבען דאָ גיזעהן אַ פּאַלאַץ מיט כל טוב נאָר קיין מענש זעהט מען ניט. די חכמים האָבען מסכים גיוועזען אַראָב צו געהן פון דער שיף אויף דעם באַרג אַרויף זיי זאָלען זיך דאָרט אָב רוהען עטליכע טעג און זיי זאָלען זיך גוט אומקוקען אויף דעם באַרג. און זיי האָבען אַראָב גענומען פון דער שיף זייערע קעסטליך מיט די חפצים מיט עסען נאָר ווייל דער באַרג איז גיוועזען זייער משופּע האָבען זיי ניט גיקענט אַרויף טראָגען די קעסטליך האָבען זיי געזאָגט זייערע משרתים אַז זיי זאָלען כאַפּען עטליכע פערד און די פערד זאָלען אַרויף שלעפען די קעסטליך די משרתים זענען אַרויף געגאַנגען אויף דעם באַרג און זיי האָבען זיך אָהנגעהויבען צו יאָגען מיט די בהמות די בהמות זענען אָבער שנעל גילאָפען אַז מען האָט זיי בשום אופן ניט גיקענט כאַפּען. זיי האָבען זיך מיט זיי געיאָגט אַ לאַנגע צייט און זיי זענען צוריק געקומען צו זייערע חכמים מיעד און זיי האָבען זיי דערציילט דאָס געשווינדקייט פון די בהמות אַז עס איז ניט מעגליך זיי צו כאַפּען. די חכמים האָבען זיך זייער געווינדערט און זיי האָבען געזאָגט צו די משרתים מיר מוזען אַרויף געהן אויף דעם באַרג און איהר מוזט אַליין אַרויף שלעפּין די קעסטליך אויף דעם באַרג. די משרתים האָבען אָהנגעבינדען שטריק און די קעסלעך און מיט גרויס מוה האָבען זיי אַרויף גישלעפּט די קעסטליך אויף דעם באַרג אַרויף און די חכמים זענען אַרויף געגאַנגען אויף דעם באַרג און זיי זענען אַריין גיגאַנגין און דעם פּאַלאַץ. זיי האָבען גיזעהן דאָס אָרט אַז עס איז זייער שעהן עס איז דאָ פון אַלעם גוטען. זיי זענען אַריין געגאַנגען און פּאַלאַץ אַריין זיי האָבין אַנידער גישטעלט זייערע אַלע חפצים זיי האָבען זיך שטאַרק פערווינדערט אויף דעם שעהנקייט פון דעם פּאַלאַץ. און זיי האָבען זיך נאָך

מעהר

מעהר געווינדערט וואָס האָבען ניט גיזעהן אין פּאלאץ קיין מענש זיי האָבען גיקלעהרט ווער דער בעל הבית פון דעם פּאַלאץ איז און ווי אזוי לאָזט ער דעם פּאלאץ אַזוי הפקר אָהן אַ שומר. און בעזונדער האָבען זיי זיך געווינדערט אויף דעם שטאַרקייט פון די בהמות אַז אזוי פיהל משרתים גבורים זאָלען ניט קענען כאַפּען אפילו קיין איין בהמה:

ווי זיי האָבען זיך גוט אומגעקוקט אויף דעם באַרג און זיי האָבען בעוואונדערט דאָס שעהנקייט פון דעם אָרט פליצלונג האָבען זיי דערזעהן ווי אַלע בהמות און חיות און עופות האָבען זיך איינגעזאַמעלט אויף א גרויסין פּאַלאץ און זיי האָבען געשריגען איינער צום צווייטען זיי האָבען געהאט צווישען זיך א ויכוח האָט אזוי געדויערט א ערך פון צוויי שעה נאָך דעם זענען זיי זיך צולאָפען יעדען איינער אויף זיין אָרט עס איז קיין איינער ניט געבליבען אויף דעם אָרט די מענשען האָבען דאָס אלעס גיזעהן און זיי האָבען זיך פערווינדערט אויף דעם. זיי האָבען ניט פערשטאנען וואָס זייער איינזאמלונג בעדייט. דערווייל איז נאכט געוואָרען די מענשען זענען אריין געגאנגען און פּאלאץ אריין און זיי האָבען זיך געלעגט שלאָפען:

און דער פריה זענען זיי אויף געשטאַנען און זיי האָבען זיך אָב געגעסען פריהשטיק און זיי זענען אַרויס געגאַנגען פון פּאַלאַץ אָהנקוקען די גערטנער וואָס זיי זענען אַרום פּאַלאַץ. אין מיטען טאָג האָבען זיי דערזעהן פון דער וויטענס געהן אַמענש און לאָזט זיך געהן צו זיי האָט איינער געזאָגט צום צווייטען דאָס מוז זיין דער בעל הבית פון פּאַלאץ. זיי זענען געשטאַנען אויף א אָרט און געוואָרט ביז דער מענש איז צו זיי צו געקומען און ער האָט זיי געגעבען שלום און ער האָט זיי געזאָגט איהר זאָלט וויסען אז איך בין צו אייך געקומען בשליחות פון דעם מלך אשמדאי ער רופט אייך איהר זאָלט צו איהם קומען איהר זאָלט פאר איהם האָבען א דין תורה ע"כ דארפט איהר מיט מיר געהן. האָבען זיי איהם גיענפערט מיר האָבען נישט קיין אינטערעסען מיט קיינעם מיר האָבען ניט קיין דין תורה מיט קיין שום מענש. האָט דער שליח זיי גיענפערט ווער עס האָט מיט אייך א דין תורה ווייס איך ניט נאָר דאָך אז דער מלך האָט געשיקט נאָך אייך דארפט איהר ניט אָב זאָגען נאָר איהר דארפט געהן און דאָרט וועט איהר זעהן ווער איער בעל דין איז. די חכמים זענען מיט געגאנגען מיט דעם שליח זיי זענען צו געקומען ביז צום טויער פון מלך אשמדאי איז דער פּאלאץ געוועזען פיל פון בהמות און חיות און עופות אז עס איז נישט מעגליך געוועזען אַזורך צו געהן. דער שליח איז געגאנגען פאר זיי און ער האָט גימאַכט

געמאכט א וועג פאר די מענשען וועגען און זיי זענען ארײן געגאנגען צום מלך אשמדאי. דער מלך אשמדאי איז געזעסען אויף זיין שטיהל און זיי האבען זיך צו איהם געבוקט. דער קיסר האט זיי בעגריסט און האט זיי געבעטען זעצין, תיכף אזוי ווי די חכמים זענען ארײן געגאנגען צום קיסר זענען אלע בהמות און חיות און עופות נאך געגאנגען ביז די שטיב איז געוועזען פיל און זיי האבען מעיז פנים געוועזען פאר דעם קיסר זיי זענין נישט געשטאנען מיט קיין דרך ארץ. ווי דער קיסר האט דאס דערזעהן איז ער אויף זיי בייז געווארען און ער האט געזאגט צו זיינע משרתים טרייבט ארויס אלע בהמות און חיות און עופות פון שטיב זיי ווייסען ניט קיין דרך ארץ צו האבען פאר מיר. ע״כ זאלען זיי ארויס געהן און זיי זאלען זיך אויסקלויבען איינעם ער זאל זיך מיט די מענשען לאדען און ער זאל פאר זייערט וועגען טענה׳נען וואס זיי פערלאנגען . די חכמים זענען געזעסען און געשוויגען און האבען שוין געוואלט זעהן ווער זייער בעל דין איז:

די בהמות און חיות און עופות זענען ארויס געגאנגען פון מלך׳ס שטיב ארויס און זיי האבען גיקלערט וועמען זיי זאלען אויס קלויבען. זיי האבען אויסקליבען. דאס אייזעל אז ער זאל זיין זייער מליץ און ער איז ארײן געגאנגען צום מלך. האט דער מלך איהם גיפרעגט דיך האט מען אויס געקליבען פאר א מליץ? האט דאס אייזעל גיענטפערט יא! האט דאס אייזל געזאגט אדוני המלך. מיר אלע האבען תרעומות אויף די מענשען. דאס איז דאך בעקאנט יעדען איינעם אז גאט האט בעשאפען די וועלט און ער האט בעשאפען דעם מענש און בהמות און חיות און עופות זענען דאך מיר אלע גלייך איבער דעם דארף איינער ניט זיין גרעסער פון צווייטען. איין גרעסערע בהמה דארף ניט הערשען אויף דער קלענערע און ניט איין מין אויף דעם צווייטען אזוי דארף דער מענש ניט הערשען איבער אונז. ער טאהר מיט אונז ניט ארבייטען און ניט אונז הרג׳נען און ניט שלאגען. פאר וואס האט דער מענש אזא גרויסקייט און זיך ער זאל צווינגען וועמען ער וויל. ער זאל מיט איהם ארבייטען דהיינו פערד אייזלען קעמלען אקסען און נאך אזעלכע בהמות וואס מען ארבייט מיט זיי. און נאך א גרעסערע עולה טוהן זיי. זיי הרג׳נען פיעל פון אונז און זיי עסען דאס פלייש דהיינו קוה הענער טויבען וכדומה. ע״כ בעט איך ביי דעם קיסר אז ער זאל זאגען ווער עס איז גירעכט. איז דען רעכט ביי גאט אזא עולה וואס די מענשען טוהן מיט

אונז

אונז ? האט דער מלך געזאגט צו די מענשען איהר האט דאך געהערט די טענות פון דעם אייזעל וואס ענפערט איהר אויף דעם ?:

האבען די חכמים גיענפערט אדוני המלך דער מלך ווייסט דאך זיכער דעם סדר בריאת העולם. אזוי ווי עס שטעהט און דער תורה וואס משה דער גרעסטער פון אלע נביאים האט זי געשריבען פון גאט'ס הייליג מויל. אז צום ערשטען האט גאט בעשאפען די בעלי חיים און האט אלעס צו געגרייט אויף דער וועלט נאך דעם האט ער בעשאפען דעם מענש כדי ער זאל קענען דינען גאט ב"ה וויל די גאנצע וועלט איז בעשאפען גיווארין פון מענש'ס וועגין כדי ער זאל קענין דינען גאט ב"ה. און גאט האט דעם מענש גיבענשט און ער האט איהם גימאכט גיוועלדיגען אויף אלעמען וואס עס איז דא אויף דער וועלט אזוי ווי עס שטעהט און פסוק „ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשיה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ" גאט האט גיבענשט דעם מענש און ער האט איהם געזאגט מעהרט אייך און איהר זאלט גיוועלטיגען אוף די פיש און אוף די עופות און אוף אללע לעבידיגע זאכען וואס לעבט אוף דער ערד. און אויך נאך דעם מבול ווען נח מיט זיינע קינדער זענין ארויס געגאנגען פון דער תיבה האט איהם גאט גיבענטש. אזוי ווי עס שטעהט און פסוק „ויברך אלקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ ומוראכם יהי' על כל חיות הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמיש האדמה ובכל דגי הים בידכם נתנו" גאט האט גיבענשט נחין מיט זיינע קינדער און ער האט צו זיי געזאגט מעהרט אייך און ערפילט די וועלט און אייער מורא זאל זיין אויף אלע חיות און עופות יעדענס וואס עס לעבט אויף דער וועלט גיב איך עס איבער און אייער רשות. נאך מעהר האט גאט געזאגט צו זיי „כל רמש אשר הוא חי לכם יהי' לאכלה כי רק עשב נתתי לכם את כל" יעדען לעבדיגע זאך זאלט איהר עסען עס זאל זיין ביי אייך גלייך ווי גראז דאס הייסט אז ווי גראז איז דאך הפקר פאר אייערט וועגין אזוי איז פאר אייערט וועגין הפקר יעדען לעבדיגע זאך. זעהן מיר אז גאט ב"ה ער האט בעשאפען די וועלט מיט זיין ווילען און ער איז א מושל אויף דער וועלט און מיט זיין ווילען האט ער געמאכט גיוועלטיגען דעם מענש אויף אלע בעלי חיים. ווער קען איהם זאגען און פרעגין פאר וואס ער טוהט אזוי. אפילו ביי א בשר ודם אז ער מאכט איינעם גרויס ווער קען זיך אינטער שטעלין און איהם פרעגין פאר וואס ער האט אזוי געטוהן און אויב אייגער וועט זיך אינטער שטעלין און איהם איבער

פרעגען

פרעגין פאר וואס ער האט אזוי נעטוהן קומט דאך איהם זיכער צו הרגינן, קענין מיר שוין פערשטעהן א מלך בשר ודם וואס ער איז גלייך מיט יעדין מענש ער איז ניט גרעסער פון אלע מענשען. ער האט די מענשין ניט בעשאפען פין דעסט וועגען קומט דעם מענש מיתה. גאט וואס ער האט בעשאפען די גאנצע וועלט און ער איז א מושל אויף דער גאנצער וועלט און ער האט איבער גיגעבען די ממשלה צו וועמען ער האט געוואלט און ער האט און דעם מענש בוחר גיוועזען מעהר ווי און אלע בעלי חיים ווער קען זיך איינשטעלין און ניט ביי שטעהן אויף דעם קומט דאך אויס אז דער וואס ער קריגעט אויף אינז איז גלייך ווי ער קריגעט אויף גאט:

האט דער מלך געדאנקט די חכמים פאר זייערע קלוגע רייד און ער האט צו זיי געזאגט אייערע רייד זענען אמת איהר זענט גירעכט און ער האט זיך געווענדעט צום אייזעל און ער האט צו איהם געזאגט די האסט געהערט די טענות פון די מענשען אויב די האסט נאך עפיס צו טענה'ען און אב צו ווענדען זייערע רייד זאג. דאס אייזעל איז געבליבען שטיין און ער האט נישט געהאט וואס צו ענטפערין. אלע בעלי חיים ווי זיי האבען גיהערט אז דאס אייזעל האט ניט געהאט וואס צו ענטפערען און דורך דעם קיסר וועלען זיי בלייבען אום גערעכט האבען זיי אלע אנגעהויבען צו שרייען צום קיסר מיר בעשטייהען נישט אז דאס אייזעל זאל זיין אונזער פערטיידיגער מיר זעהן ווי ער איז א טיפוש ער קען גאר ניט טענה'ין פאר אונזערט וועגען אז מיר זאלען בלייבען גערעכט. אלזא בעטען מיר דעם מלך זאל אונז געבען צייט אז מיר זאלען אויסקלאבען אקליגען פערטיידיגער ער זאל קענען טענה'ין פאר אונזערט וועגען דער מלך האט זיי געגעבען צייט דריי טאג זיי זאלען זיך אויס קלויבען איינעם א פארטיידיגער אלע בעלי חיים זענען אוועק געגאנגען האט דער מלך געזאגט צו די חכמים געהט אויף אייער ארט און דריי טאג ארום זאלט איהר קומען ענדיגען די דיא דין תורה, די חכמים האבען זיך געביקט צום מלך און זיי זענען צוריק געגאנגען אין פאלאץ אריין:

עס איז געקומען דעם דריטען טאג האט דער מלך געשיקט רופען די חכמים זיי זענען אלע געקומען צום מלך און דער מלך האט געשיקט רופען אלע בעלי חיים זיי זענין אלע געקומען צו לויפען און זיי האבען זיך איינגעזאמעלט פאר דעם טויער פון מלך און זיי האבען זיך אהנגעהויבען צו קריגען ווער עס זאל אריין געהן זיין א פארטיידיגער עס האט קיינער

ניט געוואָלט אַריין געהן. ווייל זיי האָבען ניט געהאַט קיין תשובה צו ענטפערען אויף די רייד פון די חכמים. דער מלך האָט געוואַרט ביז עס וועט איינער פון זיי אַריין קומען זיי האָבען זיך אָבער אָבגערוקט און זיי האָבען מורא געהאַט אַריין צו געהן. ביז דער מלך האָט געגעבען אַ געשריי אויף זיי צו זענען מיר אייערע קנעכט מיר זאָלען וואַרטען אויף אייך אַזוי לאַנג. קלויבט אייך אויס איינעם ער זאָל זיין אייער פערטיידיגער אויב איהר האָט ביז יעצט ניט געפונען קיין איינעם פון אייך ער זאָל ריידען פאַר אייערט וועגען וואָס קענען מיר אייך טוהן, ווי לאַנג וועלען מיר אויף אייך וואַרטען די מענשען זענען דאָך נאָר דאָ אויף דעם אָרט נאָר דער ווייל. זיי דאַרפען דאָך אַוועק פאָהרען און זיי קענען שוין ניט וואַרטען אויף אייך ביז איהר וועט אייך אויס קלויבען אַ פערטיידיגער. זיי האָבען געמוזט צו טרעטען נעהנטער צום מלך. יעדער איינער האָט געשטיפּט דעם צווייטען אַז ער זאָל געהן פאָראויס און בשום אופן האָט קיינער ניט געוואָלט אַריין געהן ביז דער הינד איז אַרויס געשפּרינגען און ער איז אַריין געגאַנגען. צום מלך. און ער האָט געזאָגט אַדוני המלך דער מלך דאַרף שטראָפען די מענשען וואָס זיי אַרבייטען מיט אַלע בעלי חיים בעבודה קשה וואָס דאָס איז נגד רצון הבורא עולם וואָס ער האָט בעשאַפען אונז אויף די וועלט זאָל זיין פון אינז בעזעצט און זיי ווילען אונז פערניכטען:

ווי דאָס שפּעסעלע האָט דערהערט די רייד פון דעם הינד האָט עס זיך אַריין געשטיפּט און שטייב אַריין צום מלך און עס האָט זיך געביקט פאַר דעם מלך און עס האָט געזאָגט אדוני המלך גיב מיר רשות דאָס מאָהל צו ריידען, האָט איהם דער מלך גיענטפערט רייד. האָט עס געזאָגט אדוני המלך די זאָלסט ניט הערען דעם הינד זיינע רייד זענען שקר ער איז געפיינט ביי גאָט און ער איז פערשאָלטען. אַ ראיי אַז ער איז פערשאָלטען פון גאָט זייערע מוטערס געבאָרען זייערע קינדער זעקס מיט אַמאָהל דאָך איז אין זיי דאָ אַ קללה מען וועט קיינמאָהל ניט טרעפען קיין סטאַדע הינד פון עטליכע הינדערט מיט אַמאָהל. חאָטש זיי זענען טמא און קיין שום מענש שעכט זיי ניט און מען עסט זיי ניט. ווייל זיי זענען טמא און זיי טוהן ניט דעם רצון הבורא. אָבער זאָלען מיר זעהן מיר שעפּסליך מיר ווייסען אַז גאָט האָט אונז און אַלע ברואים בעשאַפען פאַר מענשען וועגען ווייל זיי זענען די בעסטע פון אַלע ברואים און מיר גיבען זיך אַליין איבער צו זיי און די הענד זיי זאָלען מיט אונז טוהן וואָס זיי ווילען. ווייל דאָס איז דער רצון הבורא. איבער דעם ווייל גאָט זעהט אונזער גוטקייט מיר

ווערען

חערין געשאכטין צוליעב זיין ווילען. בענשט ער אונז הגם מיר ווערען ניט געבארען נאר איינציגווייז און מען שעכט פון אונז אין די טויזינדער דאך איז ביי אונז דא א ברכה אז מיר זענין סטאדעס און די טויזינדער מיט אמאהל. דארפין מיר ניט קיין בעסערע ראי׳ פון דעם אז די מענשען זענין גירעכט. גאט האט זיי איבער גיגעבען די ממשלה איבער אונז און ווער עס וויל זיי ניט פאלגען איז ווערד א גרויסען עונש און גאט וועט איהם זיכער שטראפען. האט דער מלך געזאגט צום שעפסעלע די זאלסט זיין גיבענשט פון גאט די האסט גירעדט קלוגע רייד יעצט קען יעדער בעל חי זיך געהן אויף זיין ארט און איהר האט שוין גאר ניט וואס צו ריידען ווייל מיר זעהן אז גאט וויל אזוי אז דער מענש זאל אויף אייך זיין א מושל. ווי די בעלי חיים האבען דערהערט דעם פסק פון מלך זענען זיי אלע אוועק געגאנגען בחרפה ובבושה. און דער מלך האט א היים געשיקט די חכמים צו זייער ארט מיט גרויס פריינדשאפט און מיט גרויס כבוד. די חכמים זענין תיכף אויף גיזעסין אויף דער שיף און זיי זענען א היים געפאהרען און זיי האבען דערציילט דעם קיסר די גאנצע מעשה. דער קיסר האט זיך זייער פערווינדערט הערענדיג די מעשה און ער האט זיי גיגעבען מתנות און ער האט זיי א היים געשיקט יעדען איינעם אויף זיין ארט:

אגרת מבני משה

א בריעף וואס איינער פון די בני משה האט איהם געשיקט צו די יודען קיין ארץ ישראל.

עס איז געוועהן א יוד ער האט געהייסען ר׳ ברוך ער איז געגאנגען פון ירושלים קיין מדי ופרס אויף דעם וועג האט איהם געטראפען גזלנים און האבען איהם צו גענומען וואס ער האט געהאט און זיין אייזעל האבען זיי גע׳הרגת. דער ר׳ ברוך איז געבליבען שטעהן און דער מדבר ער האט ניט געוויסט ווי צו געהן און ער האט ניט געהאט וואס צו עסען ער איז געגאנגען אין דער מדבר עטליכע טעג און ער האט געגעסען דאס גראז פון דער ערד. אזוי האט געדויערט צעהן טאג אויף דעם עלעפטען טאג איז ער מיעד געווארען און ער איז אנידער געפאלען פאר׳חלשת. ער האט דערזעהן פון דער ווייטענס אהויכען מענש און ער האט געהאלטען איין שפיז אין דער האנד און ער האט איהם געוואלט הרגנ׳ען ער האט אהן געהויבען פאר איהם צו וויינען און דער מענש האט צוריק געהאלטען זיין שפיז. דער ר׳ ברוך האט זיך אויף געשטעלט האט איהם דער מענש גיפרעגט אויף לשון הקודש פון וואס פאר א אומה ביסטו האט ער איהם גיענפערט איך בין א יוד האט ער איהם געפרעגט צו וואס ער דינט האט ער איהם גיענפערט שמע ישראל און ער האט איהם דערציילט וואס עס האט זיך מיט איהם פאסירט. דער מענש האט זיך מיט איהם זייער דערפרייד. און אזוי ווי ר׳ ברוך האט איהם געזאגט אז ער איז פון ירושלים האט ער איהם געגעבען צו עסען און צו טרינקען און ער האט איהם געזאגט די זאלסט פאר מיר קיין מורא האבען. איך בין אויך א יוד איך בין פון שבט נפתלי און ער האט איהם געזאגט זיץ דא איך וועל געהן דערצעלען מיינע ברידער אז איך האב דא געטראפען א יוד און ער האט איהם איבער געלאזט עסען און טרינקען. האט ר׳ ברוך געזאגט צו דעם מענש איך האב מורא פאר גזלנים און פאר ווילדע חיות. האט ער איהם גיענפערט עס איז זייער

ווייט

ווייט צו געהן צו אונז אין די ביסט דאך זייער מיעד די וועסט ניט קענען געהן מיט מיר און ער האט אויף געשריבען א שם און ער האט איהם אויף געהאנגען אויף זיין האלז און ער האט איהם געזאגט די זאלסט ניט מורא האבען פאר קיין גזלנים ווייל דא געהן נישט קיין מענשען. און פאר קיין ווילדע חיות און פאר קיין מזיקין דארפסטו אויך ניט מורא האבען ווייל איך האב דיר געשריבען א גוטע שמירה און די זאלסט דא ווארטען ביז איך וועל צו די צוריק קומען:

דער מענש איז צו זיך א היים געגאנגען און דריי טעג ארום איז ער צוריק געקומען צו ר' ברוך'ן און ער האט איהם געזאגט איך בין אב געגאנגען א מהלך פון דריי חדשים און דריי טעג און איך בין גיוועזען ביי אלע שבטים און איך האב זיי אלעס דערציילט וואס די האסט מיר דערציילט ווי עס דערגעהט מיט אייך און גלות ווי די אומות ארבייטען מיט אייך און איך האב זיי דערציילט אביסעל פון אייערע צרות, זיי האבען שטארק געזארגט פאר אייך און זיי האבען מיר גיגעבען דעם בריעף איך זאל איהם דיר געבען די זאלסט איהם איבער געבין אנשי ירושלים. האט איהם ר' ברוך גיפרעגט זאגט מיר ווי אזוי איהר הייסט האט ער איהם גיענטפערט מלכיאל האט ר' ברוך גיבעטען דעם מענש אז ער זאל איהם צו פיהרען צו א ישוב האט ער איהם געפיהרט און דער מדבר דריי טאג אויף דעם פיערטען טאג האט ער איהם געזאגט איך קען שוין ווייטער ניט געהן דא איז אינזער גרעניץ די מוזט שוין געהן אליין די זאלסט פאר קיינעם ניט קיין מורא האבען היט אב די קמיע וואס זי איז אויף דיין האלדז כל זמן די קמיע וועט זיין אויף דיין האלדז דארפסטו פאר קיינים ניט קיין מורא האבען און דריי טעג ארום וועסטו קומען און לאנד שנער. און ר' מלכיאל האט איהם מיט גיגעבען צו עסין און טרינקען אויף דעם וועג און ער האט איהם געהאלדז און געקושט און ער האט זיך מיט איהם אבגיזעגענט מיט גרויס געוויין און ער האט איהם געזאגט גאט זאל צוזאמען נעמען די צושפרייטע שעפעלעך פון אלע פיער עקין וועלט קיין ירושלים. אמן. דער שליח איז אריין געקומען און דריטען טאג קיין שנער און ער האט ניט געוואלט פאר קיינעם אויס זאגען און ווייזען דעם בריעף ווייל ר' מלכיאל האט איהם אזוי אהנגעזאגט דער בריעף איז פער חתמ'ת די זאלסט איהם ניט ווייזען קיינעם נאר די יודען פון ירושלים. דער שליח איז א היים געפאהרען קיין ירושלים און ער האט זיי איבער גיגעבען דעם בריעף און דעם בריעף איז אזוי געשטאנען:

אחינו בני ישראל שבטי יהודה ובנימין בני אבות העולם אברהם יצחק ויעקב וואס זענין גיגלעכינט צו די מלאכים און זיי לערנען די היילינע תורה יומם ולילה, א היילינע און א רייניע אומה און פאר גאט טוהן זיי אויסגיסען זייער גיבעט דריי מאהל און טאג זיצען זיי אויף דער היילינער ערד און לויבען גאט. דער ליעבער זאל העלפין זיין פאלק און ער זאל בויען זיין בית המקדש און ער זאל מקבץ זיין זיין פאלק פון אלע עקין וועלט. אמן אמן סלה סלה סלה. דער בריעף איז פון אונז אייערע ברודער בני ישראל די קונדער פון משה רבינו עליו השלום וואס מיר זיצין און דער צווייטער זייט סמבטיון. מיר זענען אייך מודיע פון אונזער געזינד און רוהיג לעבען מיר זארגען נאר אויף דעם חורבן בית המקדש און אויף דעם לאנגען גלות און אויף דעם וויסטקייט פון די אלע יודישע ערטער. אונזער הארץ טרויערט זייער אויף אינזער זינד צו גאט וואס מיר זענין דורך זיי פערשטויסען געווארען און דעם לאנד ארויין. איהר שבטי יהודה ובנימין האט חאטש זוכה גיוועזען איהר זאלט קענין אויף געהן אויף דעם היילינען בארג חאטש דאס בית המקדש איז חרוב געווארען און די גוים זענין ארויין געקומען און אונזער ירושה ארויין און זיי האבען מטמא גיוועזין אונזער היכל און זיי האבען פערוויסט די שטאדט ירושלים דאך איז איבער געבליבען די כותל מערבי און די שכינה איז נאך דא אויף דעם ארט. אויף דעם טרויערין מיר פאר וואס מיר זענין ערגער פון אייך מיר זאלען זיצען און דעם וויסטען לאנד מיר זאלען ניט קענין זיין אויף אונזער היילינע ערד און איהר זיצט חאטש אויף דער היילינער ערד. מיט עטליכע יאהר צוריק איז צו אונז געקומען א תרח וואס די כושים האבען איהם געפאנגען און זיי האבען איהם פערקויפט צו אונזערע ברודער צו די פיער שבטים דן נפתלי גד ואשר און ער האט זיי דערציילט דאס גאנצע שלעכטץ וואס אייך איז:

און די פיער שבטים האבען דעם ישמעאל אהער געשיקט צו אונז און ווי מיר האבען געהערט די אלע צרות וואס איהר לייד. ווי מיר האבען די רייד פון דעם ישמעאל גיהערט האבען מיר געהאט גרויס צער פון דעם. נאר מיר זענען געוועזען מסופק צו דער ישמעאל זאגט אמת נאר יעצט אז מיר האבען גיהערט פון דעם וואס אייער שליח ר׳ ברוך האט דערציילט האבען מיר זיך אלע איינגעזאמעלט און מיר האבען שטארק געוויינט און געקלאגט ווי אזוי איהר קענט אויס האלטען די צרות ווי אזוי קענט איהר צו זעהן ווי פרעמדע זיצען אויף אייער ערד און זיי שאנדען אייך און אייער דת

און

און איהר קענט אייך גאר ניט ווערין זיי פערברענגען אייך אויף דעם פייער ווען איז צו אייער אויגען וואס איהר זעהט דאס. ווען איז צו אייערע אויערען וואס איהר הערט דאס. מיר האבען זיך געפריידט און מיר האבען אב געגעבען א שבח צו השי"ת וואס ער האט אונז פערטריבען און דעם לאנד אריין וואס מיר זענען פריי מיר זענען ניט אינטער קיינעמס שוץ. מיר האבען זיך פאר אונז א מלוכה און עס געפינט זיך ניט ביי אונז קיין שום אומה ולשון. ווייל עס קען קיינער ניט צו אונז קומען דער טייך סמבטיון געהט ארום אונזער לאנד. א גאנצע וואך ווארפט ער פון זיך שטיינער אין שבת רוהט ער. און א פלאקער פייער איז ארום דעם טייך פון ערב שבת ביז מוצאי שבת. אז אונזערע ברידער די פיער שבטים ווילען מיט אינז ריידען שטעלען זיי זיך אנידער ערב שבת און דער זייט טייך און מיר שטעהן און דער צווייטער זייט און אזוי ריידען מיר. און מיר זיצען דא און לאנד רוהיג. און ביי אונז און לאנד געפינען זיך ניט קיין שום בהמה טמאה און קיין שום חיה טמאה און קיין שום עוף טמא און ניט קיין שרצים און ניט קיין מזיקין. און מיר וואהנען און שעהנע הייזער שאף און רינדער און גאלד און זילבער און בריליאנטען איז ביי אונז דא לרוב. ביינאכט דארפען מיר ניט אהנצינדען קיין ליכט נאר די בריליאנטען לייכטען און מיר געהן אהנגעטוהן זייער שעהנע מלבושים. אונזער לעבין איז צום ווייניקסטען הינדערט און צוואנציג יאהר. קיין קינד שטארבט ניט ביי די עלטערינס לעבען און מיר זענין זייער פיעל מענשין פערציג מאהל אזוי פיעל וויפיעל די יודען זענין געוועזען ווען זיי זענין ארויס געגאנגען פון מצרים. און מיר האבען אלעס גוטעס ווייל מיר היטען אב גאטס תורה. און מיר שווערען קיינמאהל ניט ביי גאט'ס נאמען. און דער וואס ער שווערט ביי גאט צייט דריי טעג ווערד ער געטויט און מיר האלטען די דינים פון די ד' מיתות בית דין לויט ווי דער זקן הגדול פסק'נט. און מיר לערנען תנ"ך משניות הלכות ואגדות. און מיר הערען יעדען טאג קולות פון הימעל. און איהר אחינו בני ישראל איהר זאלט ניט ממאס זיין בתוכחות ד' ווייל דעם וואס גאט האט איהם ליעב דעם שטראפט ער אזוי ווי א פאטער שטראפט זיין קינד ווייל ער האט עס ליעב. אזוי שטראפט אייך גאט ווייל ער האט אייך ליעב. און עס זאל אייך ניט זיין קיין ווינדער וואס מיר מיט אונזערע שכנים די פיער שבטים וואס מיר זענין אזוי פיעל און שטארק און רייך פאר וואס זאלען מיר ניט מלחמות האלטען מיט די ישמעאלים און מיר זאלען ביי זיי אב נעמען אונזער הייליג לאנד זאלט איהר וויסען אז מיר אייערע ברודער בני משה האבען ניט קיין

רשות איבער צו געהן דעם טייך סמבטיון און אויך אונזערע שכנים די פיער שבטים האבען ניט קיין רשות אריבער צו געהן זייער גרעניץ נאר ציייטען אז מען קומט עמיצער צו זיי אויף א מלחמה. און איהר הייליג פאלק פער זיכערט אייך און גאט ער וועט אייך העלפין כה דברי אחיכם בני משה אחיטוב בן עזרי׳ הנשיא יהוצדק בן עוור הזקן אוריאל בן אביאסף :

א בעשרייבונג פון דעם טייך סמבטיון און פון דיא יהודים וואס וואהנען און יענער זייט טייך :

דער טייך ווארפט א גאנצע וואך שטיינער מיט זאמד. דער רעש פון דעם
איז זייער גרויס און עס איז ניט מעגליך צו צי געהען נאהנט לעבען
טייך. פרייטאג צווי שעה פאר נאכט רוהט דער טייך ביז מוצאי שבת.
און דיא אומות וואס וואהנען און דער זייט טייך האבען שטארק מורא פאר די יהודים פון יענער זייט טייך. אזוי ווי דער טייך רוהט שטעלט מען א נידער שומרים ביי דעס טייך כדי זיי זאלען זעהן צו די יהודים פון יענער זייט געהן צו זיי אויף אמלחמה. און אויב די שומרים זעהן אז דיא יהודים פון יענער זייט טייך געהן אריבער דעם טייך אזוי זענען זיי תיכף מודיע און מען פערשליעסט אלע טויערען פון די פעסטונגען כדי די יודען זאלין ניט קענען אריין קומען צו זיי. די יהודים פון יענער זייט טייך זענען גרויסע גבורים און מלומדי מלחמה און זיי זענען זייער רייך און זייער לאנד איז זייער פעט עס וואקסען פיעל פערשידינע פירות און פעטע בהמות און פיש לרוב און זיי געהן געקליידעט זייער רייך זיידינע קליידער און פיעל גאלדינע און זילבערינע קליידער און קיין שווארצע מלבושים געהן זיי ניט. דער טייך סמבטיון איז זיבצען מייל ברייט און א גאנצע וואך ווארפט ער שטיינער יעדען שטיין איז אזוי ווי א שטיב גרויס דאס רעש פון טייך הערט מען צוויי טעג גאנג וויט. פרייטאג צוויי שעה פאר נאכט רוהט ער און ער ווערד טריקען מען זעהט ניט קיין וואסער און אויך ניט קיין שטיינער נאר וויס זאמד ווי שניי און מוצאי שבת הייבט ער אהן וויטער צו שטארמען. און די מענשען וואס וואהנען און יענער זייט טייך זענען בלויז יהודים און זיי זענען איינגעטיילט אויף פיער

און

און צוואנציג מלוכות זיי האבען פיער און צוואנציג מלכים יעדער מלך האט א בעזונדערע מדינה און בעזונדער האבען זיי אלע איין מלך וועלכעס ער שאפט אויף אלע פיער און צוואנציג מלכים. דער מלך איז א גרויסער גבור חיל און אז ער זעצט זיך אויף זיין פערד רייטען אויף א מלחמה רייטען איהם נאך הינדערט און פופציג טויזענד גבורי חיל בעוואפענט מיט פאנצערס און יעדער איינער האלט א שפיז און דער האנד. און זייערע פערד זענען זייער גרויס. איין אומבעקאנטער מענש קען ניט צו זיי צו געהן זיי צו טרעטען ווער עס קומט צו צו זיי. זייער עסין איז שאפען פלייש צו שניטען אויף קליינע שטיקלעך און זיי טרונקען וויין. און ווען זיי עסין און טרונקען אב קען קיין מענש צו זיי ניט צו קומען ווייל דאמאלט איז דאס פערד זייער פריילין עס שפרינגט און שרייט און פון זיין געשריי צוטערין מענשין אויסער אבעקאנטער קען צו איהם ניט צו געהן. און אפילו דער בעקאנטער אז ער וויל זיך אויף זעצען רייטען אויף דעם פערד מוז ער מיט חכמה צו בינדען דעם פערד די פיס און איין צומען דאס מויל דאמאלס קען ער זיך הערשט אויף זעצין רייטען און אז דער מלך געהט ארויס אויף א מלחמה רייטען מיט איהם הינדערט און אכציג טויזינד רייטער און פיס גייערס אהן א שיעור. און צוויי שעה פאר שבת געהן זיי אריבער דעם טייך זיי געהן זייער שנעל אז און צוויי שעה געהן זיי אריבער אזא ברייטען טייך און זיי רוהען שבת און דער זייט טייך און זיי זיצען אויף די פערד זיי געהן ניט אראב פון די פערד. די פערד זענען געוואהנט. צו שטעהן אויף א ארט אפילו דריי טאג און צו האלטען אויף זיך דעם רייטער. און זיי האבען כל הצטרכותם אויף זייערע פערד כדי זיי זאלען ניט דארפען אראב צו געהן אלע מאהל פון די פערד. און אז זיי האלטען מלחמה הרג'נן זיי אויס יעדען איינעם וואס קומט צו זיי. און זיי געהן ניט צוריק און זייער לאנד אריין ביז זיי זענען מנצח און זיי זענען מכניע זייערע שונאים און זייערע שונאים מוזען זיי צאהלען יעדען יאהר געלד וויפיעל זיי ווילען נאר, די נקבות זענען זייער פריים אז זיי געהן ארויס און גאס אריין פערהענגען זיי זיך זייער פנים כדי קיין מאנספערשוין זאל ניט זעהן זייער פנים. געלד און זילבער און דימאנטען און פעריל איז ביי זיי דא לרוב קיין איזען וואקסט ביי זיי לגמרי ניט נאר דיא ישמעלים ברענגען זיי איזען און פאר א פינט איזען גיבען זיי אפינט געלד:

איינמאהל

אמאהל האבען דעם מלך׳ס צוויי יונגע זוהן געבעטען ביי דעם מלך אז ער זאל זיי מיט נעמען אויף דער מלחמה האט זיך דער מלך אויף זיי געבייזערט ווייל זיי זענען נאך געוועזען צו יונג. דער חשק פון דער מלחמה האט אין זיי געברענט האט איינער געזאגט צום צווייטען לאזען מיר זיך אהנטוהן כלי זיין און מיר וועלען זיך אויף זעצען אויף די פערד אין מיר וועלען אריבער רייטען דעם טייך און מיר וועלען זיך נוקם זיין און די שונאים. זיי האבען אהנגעטוהן זייערע כלי זיין און זיי האבען זיך אויף געזעצט אויף זייערע פערד און זיי זענען אריבער געריטען דעם טייך איז זיי א קעגען געקומען טויזענד גבורים און די שני בני המלך האבען מיט זיי מלחמה געהאלטען און זיי האבען זיי אלע אויסגע׳הרג׳ת השי״ת זאל שוין אויף אונז רחמנות האבען און ער זאל אונז אויסלייזען פון גלות און מיר זאלען זיך זעהן מיט אונזערע ברידער און מיר זאלען זיך מיט זיי פרייען און ירושלים אמן :